

DE MOURIK

VOGELWERKGROEP RIJK - VAN - NIJMEGEN e.o.

jaargang 15 nummer 2

1989

-DE MOURIK

Blad van de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken.

Redactie

Johan Thissen, Mansberg 7, 6562 MA Groesbeek, tel. 08891-75852
Leon Engels, Schubertstraat 12, 6561 EN Groesbeek

Lay-out

Dik Heg

-Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken.

Werkgebied

Rijk van Nijmegen, Overbetuwe ten zuiden van de Linge en ten oosten van de RW 50, Duffelt (BRD), Salmorth (BRD), Reichswald (BRD), de Kop van Limburg, Land van Cuyk, Land van Maas en Waal.

Bestuur

Voorzitter: Laurens Rietveld, Grotestraat 83, 6511 VB Nijmegen, tel. 080-227925.
Secretaris: Gerard Schreurs, van Goorstraat 63, 6512 EC Nijmegen, tel. 080-238045;
Adres secretariaat/Penningmeester: Louis Geraets, Burg.van Raaystraat 27, 5437 BC Beers, tel. 08850-20263.

Werkgroepen

Archief: Peter Brouwer, Pater Brugmanstraat 49, 6522 EH Nijmegen, tel. 080-220618.
Excursies: Laurens Rietveld, Grotestraat 83, 6511 VB Nijmegen, tel. 080-227925.
Kunstmatige nestgelegenheid: Wim Schurink, Marialaan 39, 6541 RB Nijmegen, tel. 080-773551.

Rivierentellingen: Jan van der Brugge, Zonstraat 7, 6543 VM Nijmegen, tel. 080-780040.

Roofvogeltellingen: Gerard Müskens, Papenbergseweg 25, 6585 KV Mook, tel. 08896-1767.

Vogelkursussen:

Asyls

N. Ebben, Heerstraat 18, 5435 PC St. Agatha, tel. 08850-12378.

H. Huilmand, Rijkstraatweg 303, 6573 CX Beek-Ubbergen, tel. 08895-3376 (alleen roofvogels en uilen).

B. Jansen, Weg door Jonkerbos 5, 6532 SV Nijmegen, tel. 080-551439.

M. Reijnders, Heyenseweg 51, 6591 HB Gennep, tel. 08851-11906.

J. van der Vaart, Jozef Israëlsstraat 15, 6521 MS Nijmegen, tel. 080-2334470.

Contributie

Werkende leden	f 12,50
Sympatiserenden	f 17,50
Jeugdleden tot 18	f 7,50
Gezinsleden	f 2,50

GIRONUMMER 4463052 t.n.v. VWG Rijk van Nijmegen e.o. te Beers.

Overname van (gedeelten) van artikelen of van illustraties is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en schriftelijke toestemming van de auteur. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel. Publicatie van artikelen, meningen etc. behoeft niet te betekenen dat de daarin vermelde meningen, conclusies etc. het inzicht van de redactie weergeven.

VAN DE BESTUURSTAFEL

45

LEDENVERGADERING

Donderdag 7 september 1989 20.00 uur
Zaal N5 van Wiskunde en Natuurwetenschappen
aan de Heyendaalseweg (Toernooiveld) Nijmegen

AGENDA

1. Opening
2. Notulen van de algemene ledenvergadering d.d. 02.03 jl. (zie onder)
3. Mededelingen van het bestuur
4. Bestuursverkiezing
Wegens drukke werkzaamheden treedt Louis Geraets helaas terug als bestuurslid. Kandidaat voor het penningmeesterschap is de heer J. de Wildt uit Molenhoek.
Kandidaten ter aanvulling van het bestuur worden verzocht zich te melden bij de voorzitter, bij voorkeur uit het werkgebied rond Cuyk.
5. Activiteiten van het afgelopen halfjaar
6. Ganzzetellingen
7. Opzet broedvogelinventarisatie 1990
8. Overige activiteiten
9. Wellicht een enkele dia er tussendoor
10. Sluiting

LEDENMUTATIES

Nieuwe leden: K. Eradus, Burg. Raymakerslaan 152, 5361 KJ Grave
J. Kremer, Weezenhof 33-19, 6536 GM Nijmegen
K. Koop, Teselaar 12, 6681 CE Bemmel
Adreswijzigingen: W. Hagemeyer, Stikke Hezelstraat 27, 6511 JV Nijmegen
Opzeggingen: Th. Janssen, R. Stoottroepenstr. 6, Cuyk; P. Erftemeijer

NOTULEN VAN DE VOORJAARSLEDENVERGADERING VAN DE VWG-NIJMEGEN d.d.2-3-'89

Aanwezig: 14 leden, 1 afmelding.

- 1/ De voorzitter opent de vergadering
- 2/ Notulen: De notulen van de ledenvergadering d.d. 8-9-88 worden goedgekeurd
- 3/ Mededelingen:
  - brief inzake bijenhoudersvereniging. (R. Böhmer vragen, Johan belt).
  - SOVON-VWG inzake inventariseren gebieden, werven van VWG-leden zonder voorkennis van het bestuur.
  - Meerdere leden hebben een exemplaar ontvangen van de BSP-inventarisatie Ooypolder. Dank aan Johan Bekhuis.
  - Verzoek van provincie Gelderland inventarisatiegegevens.
Laurens neemt contact op en er komt een stuk in de Mourik. Het punt komt in de najaarsvergadering aan de orde.
- 4/ Financieel verslag 1988
De kascommissie heeft de financiën in orde bevonden. Het verslag wordt goedgekeurd en de penningmeester gedechargeerd.
Het saldo blijft nodig voor b.v. boek Land van Cuyk.
nieuwe kascommissie: P. Pelzer, H. de Vries, J. v. d. Brugghen.
- 5/ Aanschaf computer
Is aangeschaft en P. Brouwer is zich aan het inwerken. De aanschafkosten, incl. een goede printer bedragen F4400,-. F4000,- zijn al goedgekeurd, de vergadering gaat accoord met de overige extra F400,-.

6/Broedvogelinventarisatie 1989.

Contactpersoon: Menno Horman.

1. Bemmelse polder	cp. P. Brouwer (weidevogels, westelijk deel)
2. St. Jansberg	cp. H. de Vries (nog mensen nodig)
3. Land van Cuyk	werkgroep (ploeg vol)
4. Ooypolder	cp. J. Bekhuis (ploeg vol)
5. Bemmelse polder BSP	" "
6. Gendtse waard	" "
7. Groenlanden-west	cp. P. Brouwer (mensen nodig)
8. De But	cp. M. Hornman (meerjarig, mensen nodig)
9. Elshof	cp. F. Hustings (meerjarig, ploeg vol)
10. Hernense bos	cp. P. Pelser (ploeg vol)
11. Wylerberg	SOVON
12. Park Staddijk	cp. H. Meeskens (ploeg vol)

wie interesse heeft kan meedoen via contactpersoon.

1. weidevogels: 4 bezoeken
8. de but: 8 bezoeken, 4 ervan nog niet bezet.

7/VWG-nieuw elan?

De vraag naar nieuw bloed voor bestuur en verenigingsactiviteiten heeft tot nu toe geresulteerd in 1 geïnteresseerde voor het bestuur en Menno die de broedvogelinventarisatiecoördinatie heeft overgenomen.

8/Jaarverslag

steltloperstellingen (P. Brouwer) lopen gewoon door.

rivierentellingen: geen volledige bezetting. Momenteel tellen 4 ploegen jan.: volledig geteld (6 ploegen), andere maanden 4 ploegen (Maas-west gebieden niet).

Vooruitzien op najaar: verzoek om een ganzzelling te organiseren op dezelfde 3 dagen de de Duitsers de Duffelt tellen, met name de Ooy moet dan integraal geteld worden. Dit moet door een extraploeg omdat de normale riviertellingenploeg hieraan de handen reeds vol heeft. Land van Cuyk: Avifauna: E. Jans is gestopt als coördinator. Rob Hendriks heeft het overgenomen. Dit jaar wordt het deelgebied rondom Cuyk geteld, alles loopt goed.

Broedvogelinventarisaties: Verzoek wat meer verslagen te maken.

Vogelcursus: Redelijk goed gegaan

Trektellingen: Gegevens niet bekend

Nationale vogeltrektdag najaar '89. eventueel contact met VWG-Arnhem?

Zie Mourik.

9/Vogelcursus

IS weer in het voorjaar. Er wordt veel belangstelling verwacht. er zijn boekjes genoeg. Waar zijn de dia's?

Problemen met invulling bosvogels en stadsvogels.

I. Berends zal worden gevraagd om stadsvogels te doen, we zoeken nog iemand voor het onderwerp bosvogels.

10/Vooruitzien op najaar

ganzzellingen. minstens op 3 vastgestelde dagen in $\frac{1}{2}$ dec., jan., feb. (zie 8/). Ook andere gebieden bekijken waar de ganzen zitten. komt terug in najaarsvergadering.

11/Rondvraag

-P. Brouwer: De VWG-Castricum komt eind april en wil dan op vrijdagavond een diavoorstelling over vogels/landschappen. Neem contact op met museum.

-Oproep in Mourik zetten wie Peter Brouwer wil helpen bij het invoeren van gegevens in de computer (Laurens en Menno melden zich om een paar uur in ieder geval te helpen)

-R. Gorissen: De ruilabonnementen van de VWG moeten beter toegankelijk worden voor de leden.

12/Sluiting

AKTIVITEITEN

47

RIJKS INSTITUUT VOOR NATUURBEHEER
postbus 46
3956 ZR LEERSUM
telefoon 03434-52941
telegramadres RIN-Leersum

HUISZWALUW ONDERZOEK

Inleiding en motivatie

De Huiszwaluw is als broedvogel flink in aantal afgenomen. Op het eind van de zestiger jaren broedden er in Nederland nog 71000 - 103000 paren. In 1973 - 1977 werd het aantal geschat op ca. 77000 paren. In 1983 - 1985 waren er vermoedelijk nog maar 25000 - 50000 broedparen.

Plaatselijke nesttellingen na 1986 bevestigen dat deze dalende trend zich voortzet. Voor de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels is dit aanleiding geweest om de Huiszwaluw in 1989 aan de lijst van bedreigde vogelsoorten toe te voegen.

Over de oorzaken van de achteruitgang kan slechts gegist worden. Waarschijnlijk heeft het te maken met een afname van het voedselaanbod (insecten), waarbij bestrijdingsmiddelen en luchtverontreiniging vermoedelijk een belangrijke rol spelen. Mogelijk is ook de renovatie van oude woningen en de toegenomen ongeschiktheid van nieuwbouwhuizen als nestplaats debet aan de achteruitgang.

In hoeverre de overwinteringsomstandigheden in tropisch Afrika van invloed zijn, is niet bekend.

Om meer informatie te krijgen over het wel en wee van de Huiszwaluwen, is besloten om op landelijke schaal met een inventarisatie-onderzoek te starten.

Het inventarisatie-onderzoek dat in 1989 als proef zal beginnen kent twee aspecten.

A/ Allereerst zijn gegevens nodig over aantal en verspreiding. Hoe groot is de huidige broedpopulatie, hoe is de aantalsverdeling over het land en welke veranderingen treden daarin op. Voor het beantwoorden van deze vragen zijn meerjarige nestentellingen nodig op een zo groot mogelijk aantal plaatsen in alle delen van Nederland. Het gaat hierbij om een monitor-programma, waaraan iedereen kan deelnemen. De telresultaten kunnen worden ingevuld op telformulier A.

Dit aspect van het onderzoek sluit nauw aan bij het Bijzondere Soorten Project (BSP) van SOVON. Daarom is ook besloten zoveel mogelijk samen te werken.

Om een zo groot mogelijke deelname te bewerkstelligen is dit formulier A zo eenvoudig mogelijk gehouden.

B/ Het tweede aspect van het onderzoek betreft het verzamelen van informatie over de afzonderlijke kolonies. Daardoor kunnen we meer over de nestplaatsen te weten komen. Die informatie kan van groot belang zijn bij de bescherming van de soort. De gegevens over de afzonderlijke kolonies en nesten kunnen worden ingevuld op telformulier B. Dit formulier vergt iets meer administratie maar kan in feite in het veld ingevuld worden.

Ook bij dit onderzoek aan de afzonderlijke kolonies en nesten is een jarenlange herhaling van groot belang. Daardoor komt namelijk informatie boven water over de factoren die het ontstaan of verdwijnen van grote en of kleine kolonies beïnvloeden.

We zijn van plan na afloop van elk broedseizoen een verslag samen te stellen, dat aan elke medewerker toegezonden zal worden.

Wij hopen op een grote deelname aan beide aspecten van het onderzoek,

met vriendelijke groeten,

D.A. Jonkers & H.N. Leys
RIN
Antwoordnummer 3301
3940 XD Leersum

Inzending van formulieren liefst via P. Brouwer.

NIEUWSBRIEF

NUMMER 13

JAARGANG 4

FEBRUARI 1989

Vergadering 10-2-1989: In de Katrien te Grave.

Aanwezig: Louis Geraets, Henk de Vries, Michiel van der Weide, Raimond Pahlplatz, Kamiel Spoelstra, Jan Jacobs, Floor Arts en Menno Hornman.

Afgemeld: Mark Aarts, Gerrit Toonen, Rob Gorissen en Rob Hendriks.

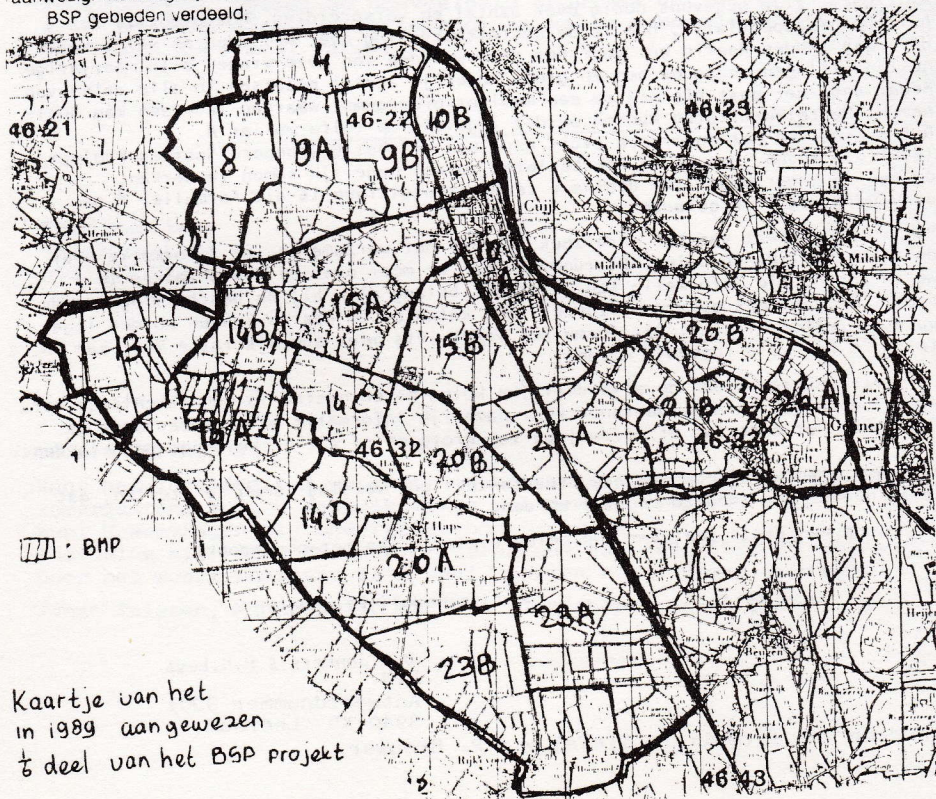
Wintervogeltelling: De resultaten van de Wintervogeltelling zijn nog niet bekend omdat degenen die ze zouden uitwerken, niet aanwezig waren.

Broedvogelonderzoek: In het 1/6e deel dat voor dit jaar aangewezen was, waren 21 deelgebieden aanwezig. Gelukkig zijn tijdens deze vergadering alle BSP gebieden verdeeld.

Mark Aarts 21B
 Floor Arts 23A, 23B
 Jos Geraets 8
 Louis Geraets 13, 14A
 (w.o. Ossenbroek BMP), 14B
 Rob Gorissen 9A, 9B
 Rob Hendriks 20B

Menno Hornman 15A, 15B
 Jan Jacobs 21A
 Raimond Pahlplatz 14C, 14D
 Johan Thissen 26A, 26B
 Henk de Vries 10A
 Michiel v/d Weide 4, 10B

Agenda: * 19-5-1989 vergadering in de Katrien in Grave.

NIEUWSBRIEF

NUMMER 14

JAARGANG 4

JUNI 1989

NOTULEN VAN DE VERGADERING VAN 19-5-1989 IN DE KATRIEN TE GRAVE.

Aanwezig:

Raimond Pahlplatz, Floor Arts, Rob Hendriks, Henk de Vries, Louis Gaerets, Rob Gorissen en Menno Hornman.

Afgemeld:

Michiel van der Weide, Mark Aarts, Jan Jacobs.

Waarnemingen:

Raimond heeft de waarnemingen van 1986 uitgewekt. zodat nu alleen nog 1987 en 1988 gedaan moeten worden.

Broedvogelinventarisaties:

De broedvogelinventarisaties zijn nu in volle gang. Tijdens de vergadering bleken er geen problemen te zijn. Het gebied dat niet verdeeld was vorige keer (20A) wordt door verschillende mensen bezocht zodat ook dit gebied geen problemen oplevert. Maar als er mensen zijn die het een keer willen inventariseren kunnen ze dit melden bij Raimond.

Er is tijdens de vergadering besloten om een zesde algemene soort bij de inventarisaties mee te nemen nml. de Bonte Vliegenvanger.

De inventariseerders wordt gevraagd om een biotoopbeschrijving te maken van hun gebied. Hiervoor is een handleiding. Als men er nog geen heeft kan men die aanvragen bij

Raimond Pahlplatz, Frans Halsstraat 1, 7412 TR Deventer.

Ook wordt men verzocht de oude nog niet ingestuurde biotoopbeschrijvingen in te sturen naar Raimond.

Wintervogeltellingen:

De resultaten van de wintervogeltelling van 1988/1989 zijn nog niet geheel uitgewerkt, dus er is nog niets bekend van de resultaten. Er is een verslag in de maak van de afgelopen drie jaar. Dit heeft niet de hoogste prioriteit, maar het is toch raadzaam het voor de volgende telling klaar te hebben.

Volgende vergadering: 24 november 1989 in De Katrien te Grave.

VELDWAARNEMINGEN JAN.- MRT.1989

dodaars	19-2-89	8	't haventje ooyolder	PBr
fuut	12-1-89	1	kraaienbergse plassen albino ex.	JGe
fuut	25-2-89	2 nest.	raam grave	KER
roodhalsfuut	7-2-89	1	oude waal ooyolder	MWe
kuifduiker	4-2-89	1	paesplas gennep	JJa
geoorde fuut	22-1-89	1	oude waal ooyolder	NJN-nijmegen
geoorde fuut	23-1-89	1	oude waal ooyolder in winterkleed	LEn
geoorde fuut	11-2-89	1	wylerbergmeer ooyolder	LEn
aalscholver	8-2-89	300	kaliwaal ooyolder	MHo
roerdomp	5-2-89	1	tien geboden ooyolder	NJN-nijmegen
roerdomp	27-3-89	1 roep.	ooyse graaf ooyolder	LEn
oovieaar	5-3-89	2	kekerdom	JCo
knobbelzwaan	19-2-89	35 four.	Z.v.persingen ooyolder	PBr
kleine zwaan	15-1-89	40 f.	beuningse veld grasland op komkleigronden	MFe
kleine zwaan	28-1-89	78 four.	't westen linden in weiland	LGe
wilde zwaan	22-1-89	60	beuningse veld	RGo, HGo
wilde zwaan	23-1-89	36	millingerwaard 31 ad., 5 juv.	LEn
wilde zwaan	8-2-89	25	kraaienbergse plassen op gras	KER
rietgans	18-2-89	80	stuw afferden (lb)	MHo
kolgans	8-2-89	25000	erlecomse waard/kaliwaal ooyolder 1 ex. blauwe halsring G 72	MHo
brandgans	22-1-89	18 overvl.	kraaienbergse plassen richting O.	LGe
rotgans	5-2-89	1	millingerwaard	TTe
rotgans	8-2-89	1	erlecomse waard ooyolder	MHo
nijlgans	4-3-89	4	jonkmanshof dorp ooy 1 p. op kraaiennest	JCo
nijlgans	30-3-89	2	kerkdijk ooyolder 1 p. op oovievaarsnest	JCo
casarca	2-1-89	5	kaliwaal ooyolder	MHo
bergeend	29-1-89	27 four.	kaliwaal ooyolder	PBr
bergeend	25-3-89	1	maasarm heyen	RSt
smient	15-1-89	1400 four.	kaliwaal ooyolder	PBr
smient	15-1-89	200	bisonbaai ooyolder	PBr
smient	15-1-89	180 four.	oude waal ooyolder	PBr
smient	18-3-89	1564	kaliwaal leeuwen	WVe, BVe
smient	19-3-89	1488	kaliwaal ooyolder	MDo e.a.
krakeend	12-2-89	55	kaliwaal ooyolder	PBr
krakeend	12-2-89	34	millingerhof kekerdom	PBr
pijlstaart	16-1-89	16 m.	kaliwaal ooyolder	PBe, GKU
pijlstaart	6-2-89	1 m.	grindkuilen mill	KER
zomertaling	27-3-89	1 p.	jonkmanshof dorp ooy	LEn
slobeend	12-2-89	83	kaliwaal ooyolder	PBr
slobeend	18-3-89	72	vilt beugen	RSt
slobeend	19-3-89	189	kaliwaal ooyolder	MDo e.a.
krooneend	8-1-89	1 m.	oude waal ooyolder	SKO
kuifeend	15-1-89	300	millingerhof kekerdom	PBr
toppereend	8-2-89	25	kraaienbergse plassen	KER
toppereend	5-3-89	1	mazenburg heyen	JJa
ijseend	1-1-89	1 vr.	waal ooyolder	NJN-nijmegen

ijseend	8-1-89	1 vr	grindkuilen mill	JJa
zwarte zee-eend	8-2-89	3	kraaienbergse plassen	KER
grote zee-eend	28-1-89	3	kraaienbergse plassen	LGe
grote zee-eend	7-2-89	3	kraaienbergse plassen	JJa
grote zee-eend	10-2-89	3	kraaienbergse plas 3	MWe
brilduiker	28-1-89	9	gouden ham appeltern	RGo,HGo
brilduiker	12-2-89	10 four.	waal bisonbaai ooypolder	PBR
brilduiker	5-3-89	15 f.,balts	grindkuilen mill	RSt
nonnetje	14-1-89	12	maas rak 13R	MHo e.a.
nonnetje	11-2-89	1	mazenburg heyen	MWe
grote zaagbek	14-1-89	1	grindkuilen mill	MHo
grote zaagbek	18-2-89	4	stuw afferden(lb)	MHo
grote zaagbek	19-3-89	3	graafse raam t.h.v.kammerberg mill	
zwarte wouw	31-3-89	1 trek r.NO	kekerdomse waard ooypolder	MHo
rode wouw	12-3-89	1	wylerbergmeer ooypolder	TTe
rode wouw	19-3-89	1	circul van de ooy ooypolder	MDo e.a.
bruine kiekendief	27-3-89	1 adult m.	ooyse graaf ooypolder	LEn
blauwe kiekendief	8-1-89	1 vr./juv.	hoekse waard ooypolder	SKo
blauwe kiekendief	8-1-89	1 vr./juv.	heide st.anthonis	JJa
blauwe kiekendief	26-1-89	1 vr./juv.	st.jansberg	JJa
blauwe kiekendief	4-2-89	1 vr./juv.	broekkant beers	LGe
blauwe kiekendief	12-2-89	1 vr./juv.	salmorth	JJa
blauwe kiekendief	12-2-89	1 vr./juv.	rindern	JJa
blauwe kiekendief	17-2-89	1 vr./juv.	grave	JCo
blauwe kiekendief	21-2-89	1 vr./juv.	reichswald	MRe
buizerd	12-2-89	216	düffelt	JJa e.a.
torenvalk	12-2-89	85	roofvogeltelling düffelt	JJa e.a.
smelleken	6-2-89	1 m.	roofvogeltelling;zeer veel!	
smelleken	21-2-89	1 m.	erlecomse polder ooypolder	MFe
waterral	26-1-89	2 roep.	grote siep Plasmolen	MRe
waterral	12-3-89	1 m. r.	tien geboden ooypolder	FHu
oeffelt			op 200 m.afstand roepend	
kraanvogel	13-1-89	1	bosje in uiterwaard bij hoge hoek	
kraanvogel	6-3-89	40 vl.	mehr	BEEn,JEn
kraanvogel	6-3-89	? overvl.	nabij groep kolganzen	
kraanvogel	6-3-89	100 overvl.	groesbeek	BTh
kraanvogel	6-3-89	30 overvl.	20-50 ex;naar NO;plus minus 19.00 uur	
kraanvogel	8-3-89	? overvl.	sportvelden treffers groesbeek	JJa
scholekster	8-2-89	2	onbekend aantal overvl. om 18.15 uur.	
scholekster	11-2-89	1 f.	aan geluid te beoordelen veel ex.	
scholekster	5-3-89	36	vlietberg ooypolder	PBe,GKu
scholekster	11-3-89	66	heilige stoel wychen	RuGo
scholekster	18-3-89	66	meer dan; 18.30 uur	
kluut	5-3-89	2	groesbeek	BTh
kleine plevier	12-3-89	3	plus minus 17.00 uur	
bontbekplevier	18-3-89	1	oude waal ooypolder	TTe
			mazenburg heyen	MWe
			groene heuvels bergharen	RGo,HGo
			nog nooit zoveel gezien!	
			mazenburg heyen	MHo
			kaliwaal leeuwen	WVe,BVe
			kaliwaal ooypolder	SKo
			erlecomse waard ooypolder	MHo
			staartjeswaard beuningen	WVe,BVe

goudplevier	15-1-89	2	oude waal ooypolder	SKo
goudplevier	5-3-89	30	groene heuvels bergharen	RGo,HGo
goudplevier	6-3-89	11	maaskampen gassel	JGe
kanoetstrandloper	13-1-89	20	erlecomse waard	BEn,JEn
bonte strandloper	11-3-89	9	maasheggen middelaar	MHo
kemphaan	8-1-89	2 four.	oude waal ooypolder	PBr
watersnip	19-2-89	110	maaskampen gassel	JGe
houtsnip	5-3-89	1 opvl.	groenlanden ooypolder	PBr
grutto	19-2-89	1 roep.	kaliwaal ooypolder	PBr
grutto	19-2-89	1 roep.	oude waal ooypolder	PBr
grutto	3-3-89	1	maaskampen gassel	JGe
grutto	5-3-89	1 vr.	mazenburg heyen	JJa
grutto	18-3-89	289	winssense waarden	WVe,BVe
rosse grutto	22-1-89	5	erlecomse waard ooypolder	TTe,GKu
wulp	24-2-89	1 roep.	kaliwaal ooypolder	LEn
wulp	10-3-89	356	kaliwaal ooypolder	LEn
zwarte ruiter	31-3-89	1	kaliwaal ooypolder	PBr
tureluur	22-1-89	1 roep.	erlecomse waard ooypolder	TTe,GKu
tureluur	10-2-89	1	oude waal ooypolder	SKo
tureluur	24-2-89	1 roep.	kaliwaal ooypolder	LEn
witgatje	15-1-89	1	oude waal ooypolder	SKo
witgatje	5-3-89	8	beuningse veld ychden	RGo,HGo
			nog nooit zoveel gezien !	
kleine mantelmeeuw	12-2-89	2	bisonbaai west ooypolder	PBr
ransuil	8-2-89	13 roest.	groenlanden bij tien geboden ooypolder	
ijsvogel	11-1-89	1	defensiekanaal tongelaer mill	LGe
ijsvogel	9-3-89	1	graafse raam cuykse dijk	LGe
ijsvogel	12-3-89	1 zangvlucht	jonkmanshof dorp ooy	JCo
groene specht	12-3-89	1 roep.	hezelstraat ooypolder	JCo
kl. b. specht	5-2-89	1	millingerhof kekerdom	TTe,GKu
kuifleeuwerik	11-1-89	1 zang	van heemskerckstraat nijm.	MFe
boomleeuwerik	6-3-89	1 zang	zweefvliegvelld malden	RGo
boomleeuwerik	6-3-89	1 zang	heumensoord	RGo
boerenzwaluw	28-3-89	2	tolsestraat grave	GTo
waterpieper	29-1-89	8	millingerwaard	LEn
gele kwikstaart	19-3-89	1	kleiputten leuth	SKo
grote gele kwikstrt.	18-3-89	1	sluis grave	RGo,HGo
			bij overstort	
witte kwikstaart	6-1-89	22	tongelaer mill	JGe
			slaapplaats	
witte kwikstaart	28-3-89	70 m.	ooyse graaf ooypolder	JCo
roodborsttappuit	24-2-89	1	wylermeer ooypolder	LEn
			geheel albino	
kramsvogel	15-1-89	1	nuetterden	BEn,JEn
			albino ex.	
kramsvogel	12-2-89	1	niel	JJa
			albino ex.	
zwartkop	25-3-89	1 zang	ubbergse holleweg nijmegen	MHo
tjiftjaf	13-2-89	1 roep.	doddendaal ewijk	FHu
			in moerasbosje	
tjiftjaf	5-3-89	1	oude waal ooypolder	NJN-nijmegen
tjiftjaf	9-3-89	1 zang	achter kerkje Neerbosch	PBr
			mijn eerste van dit jaar	
fitis	28-3-89	1 zang	oude vuilnisbelt mill	LGe
fitis	28-3-89	1 zang	de maurik langenboom	LGe
fitis	28-3-89	1 zang	wylerbergmeer ooypolder	JCo

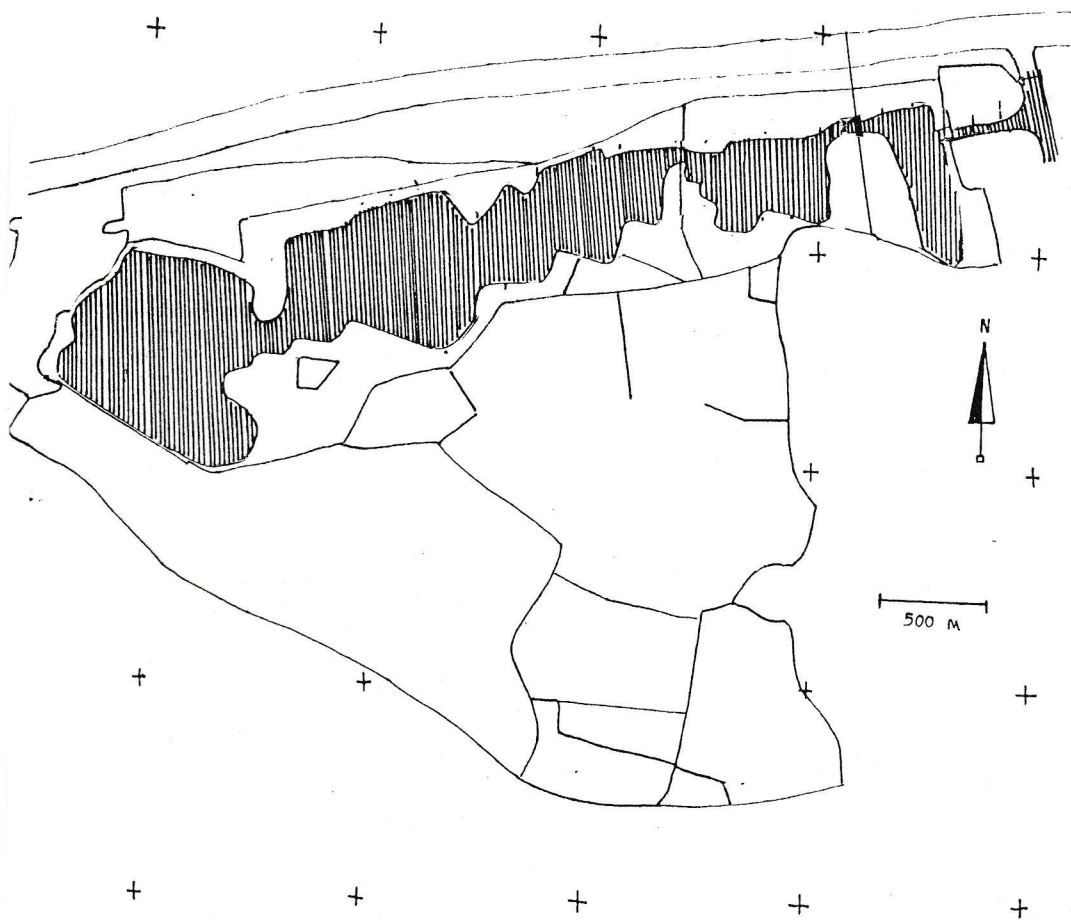
zwarte mees	12-3-89	1	wylerbergmeer ooypolder	JCo
			in wilgen	
klapekster	8-1-89	1	heide st.anthonis	JJa
klapekster	6-2-89	1	ullingse bergen st. anthonis	MWe
klapekster	19-3-89	1	staatsbossen st.anthonis	JGe
klapekster	26-3-89	1	heide st.anthonis	JJa
klapekster	27-3-89	1	reichswald	JJa
russische kauw	15-1-89	20	zyfflich	RGo,HGo
			in groep van 90 kauwen	
russiese kauw	7-2-89	300	peelgebieden	JJa
groenling	9-2-89	80	munterberg groesbeek	MWe
putter	6-1-89	28	tongelaer mill	JGe
putter	8-1-89	30 four.	vlietberg ooypolder	PBr
putter	8-2-89	30	zeelandse straat millingen	TTe
putter	10-2-89	1 zang	brakkenstein	FHu
frater	3-1-89	6	hoekse waard ooypolder	MPe
frater	26-2-89	6 opvl.	putten st.hubertusweg ooypolder	PBr
barmsijs	8-2-89	2 overvl.	elshof malden	FHu
barmsijs	10-2-89	5	bisonbaai ooypolder	BVe
barmsijs	19-2-89	10	waal rak 3L	MDo e.a.
barmsijs	9-3-89	40	achter kerkje Neerbosch	PBr
barmsijs	18-3-89	1	heumensoord	FHu
kruisbek	6-3-89	1 p.	maldens vlak	FHu
kruisbek	6-3-89	3	heumensoord	FHu
			2 m. zang	
kruisbek	12-3-89	50 vl.	de but groesbeek	LEn
kruisbek	26-3-89	3 overvl.	heide st.anthonis	JJa
appelvink	5-3-89	1	ooyse graaf ooypolder	SKo
appelvink	12-3-89	1	spruitenkamp dorp ooy	JCo
			in populieren	

NAMENLIJST WAARNEMERS

MHo:M.HORNMAN
MWe:M.V.D.WEIDE
BVe:B.VEER
WVe:W.VEER
PBr:P.Brouwer
JGe:J.Geraets
LGe:L.Geraets
KEr:K.Erardus
RSt:R.Stolk
JJa:J.Jacobs
LEn:L.Engels
FHu:F.Hustings

PBe:P.v.Beers
GKu:C.Kurstjens
NJN:Nijm.Jeugdbond v.Natuurstudie
SKo:S.Kole
JCo:J.v.d.Coelen
MFe:M.Feenstra
MDo:M.V.Dongen
RGo:R.Gorissen
HGo:H.Gorissen
RuGo:Ruud Gorissen
TTe:T.Teunissen
MRe:M.Reijnders
JTh:J.Thissen
BTh:B.Thissen
GTo:G.Toonen
MPe:M.Pelkmans

Alle inzenders weer bedankt voor hun medewerking.
De volgende rubriek zal de periode april t/m/ juni 1989
beslaan. Graag de waarnemingen insturen zo snel mogelijk na
het aflopen van de maand juni.

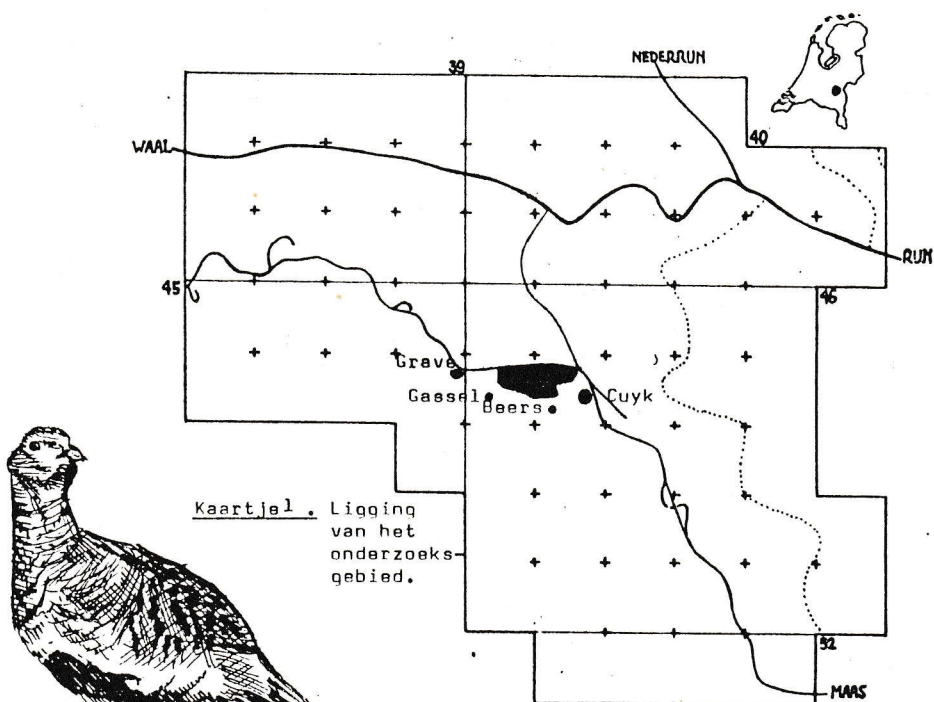
EEN GEBIEDSBESCHRIJVING EN WINTERVOGELTELLING

ROND DE KRAAIENBERGSE PLASSEN

IN DE WINTER 1985/86

Ligging onderzoeksgebied: De Kraayenbergse Plassen.

Het gebied de "Kraayenbergse plassen" is gelegen langs de Maas, in de gemeenten Beers en Cuyk, in SOVON blok nr. 46-21 en 46-22. De Kraayenbergse Plassen (ik spreek voortaan over het onderzoeksgebied) liggen geheel in het gebied van de voormalige Beerse Overlaat.

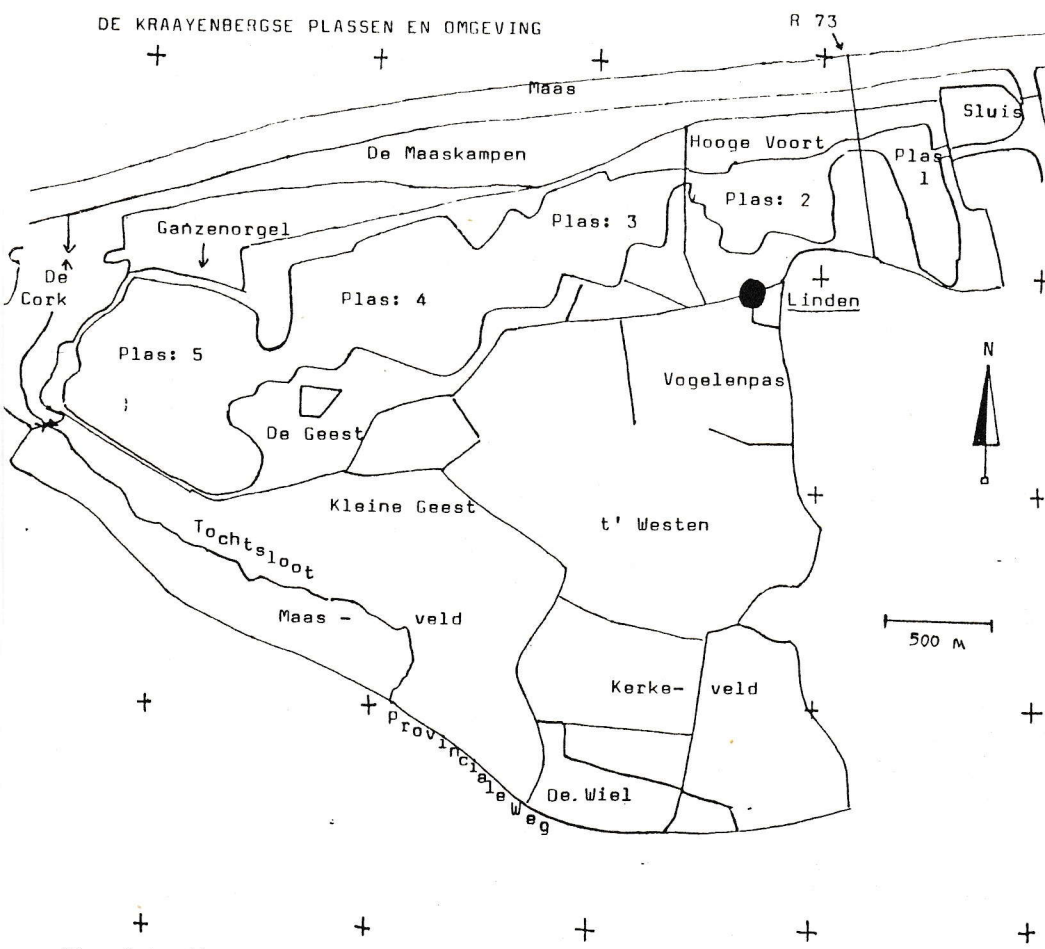
Kaartje 1. Ligging van het onderzoeksgebied.

Gebiedsbeschrijving

Op kaartje 2. staan de topografische benamingen binnen het onderzoeksgebied, eveneens kunt u hierop de begrenzingen van het gebied zien. Het gebied is van oorsprong een rivierkleigebied met diverse waterlopen en enkele hoogten van oude rivierduinen. Op deze hoogten zijn met name het dorp Groot-Lindern en het Geesterbos gelegen.

In 1970 is in het onderzoeksgebied met winning van industriezand begonnen. Gedeputeerde Staten van Noord Brabant hebben vergunningen verleend tot een oppervlakte van ca. 221 ha., hetgeen in een wateroppervlakte van ca. 180 ha. zal resulteren. Voor een nieuwe ontgronding van ca. 168 ha., gelegen ten zuiden van de in ontwikkeling zijnde plassen, is een aanvraag ingediend (o.a. 't Westen - ganzengebied, zie: kaartje 3.).

De plassen hebben via de industriehaven van Cuyk een open verbinding met de Maas. De aanwezige keersluis wordt alleen bij hoogwater gesloten. De plassen zijn onderverdeeld in de nummers 1 tot en met 5, zie: kaartje 2.

Plas 1 heeft een oppervlakte van 17 ha. Deze plas wordt door de rijksweg 73 visueel gescheiden van de overige plassen. De oevers van deze plas zijn reeds een paar jaar geleden ingeplant.

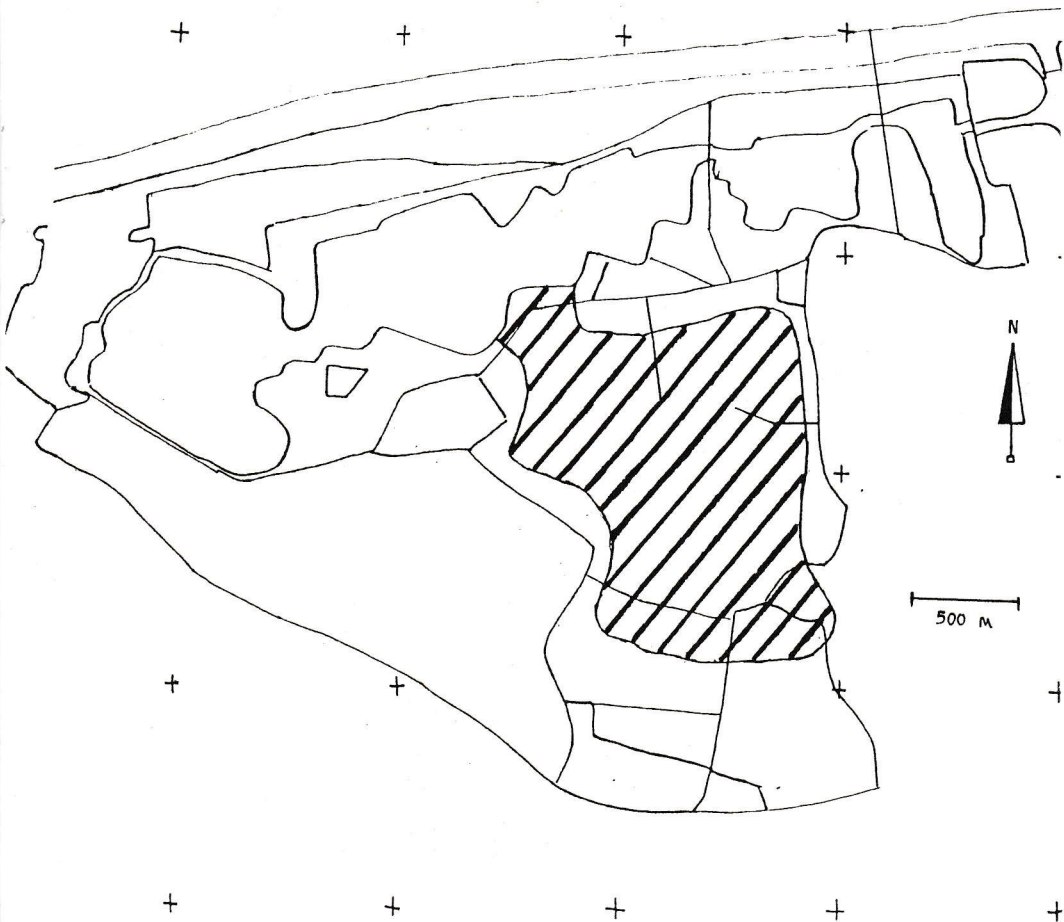
Plas 2 is ca. 22 ha. groot. Deze plas ligt tussen de rijksweg 73 (opengesteld op 22-10-1986) en de Hardweg en is door middel van twee brugonderdoorgangen verbonden met plas 1 en plas 3. De oevers zijn reeds ingeplant, de zuidoever is een strand.

De omvang van plas 3 bedraagt ca. 43 ha. De noordoever is ook reeds ingeplant. De oost- en zuidoever zijn surfoever. Deze plas wordt voornamelijk gebruikt door surfers.

Plas 4 wordt ca. 42 ha., de ontgronding van deze plas is nog niet voltooid. Aan de noordzijde is men met afgraven bezig.

Plas 5 wordt ca. 50 ha. De ontgronding van deze plas is thans in volle gang, en is bijna voltooid.

Kaartje 3. Mogelijke toekomstige uitbreiding van de Kraayenbergse Plassen.

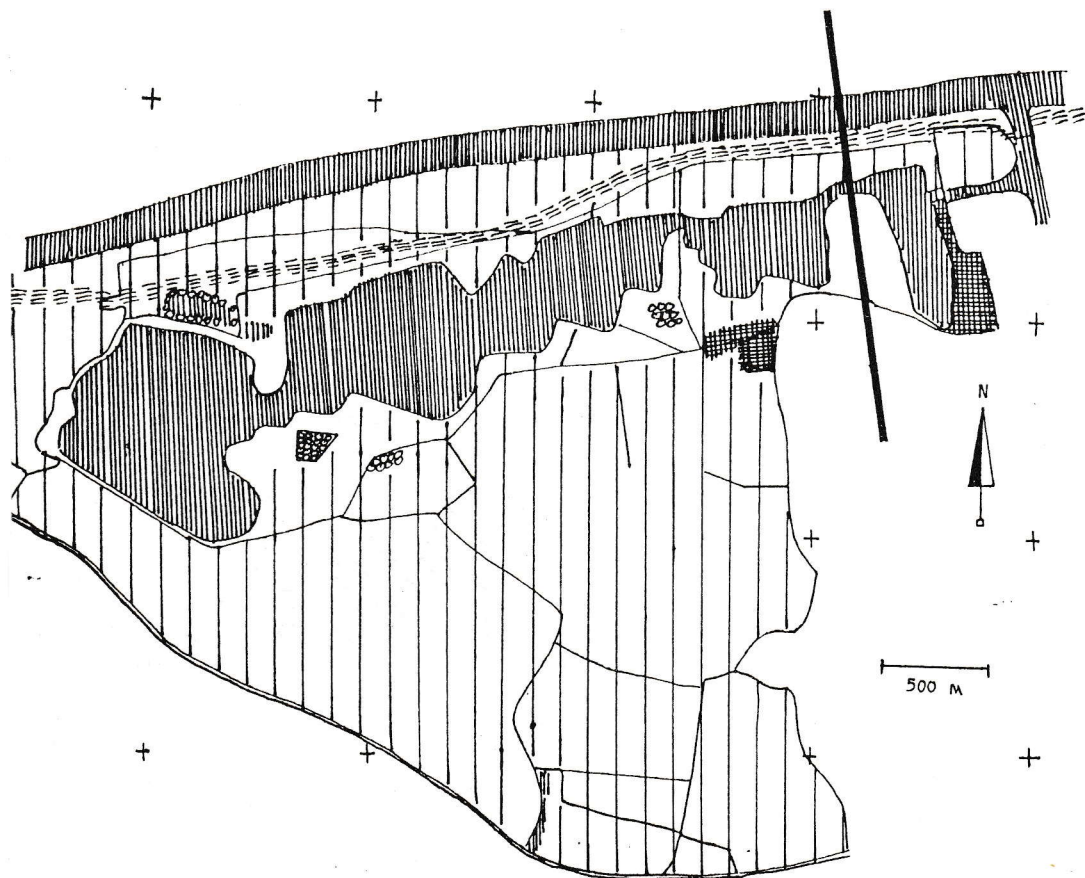

De noordzijde van het gebied wordt begrensd door de Maas. De uiterwaarden van de Maas bestaan voornamelijk uit weiland en bouwland (maïs). Behoudens de hengelsport zijn er geen recreatieve activiteiten aanwezig. De Maasdijk vormt een visuele scheiding tussen de Maas met de uiterwaarden en de plassen.

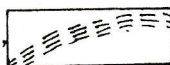
Aan de noordzijde van plas 5 liggen twee vijvers. De meest zuidelijke (oostelijke) "Gat van Geluk" is in gebruik als visvijver, de andere "Ganzenorgel" is verveend. In de directe omgeving van het "Gat van Geluk" zal een boerderij gebouwd worden (begin 1987).

De westkant van het gebied "De Cork" is agrarisch in gebruik (bouw- en weilanden, met verspreid meidoornstruiken en bomen (vnl. Es)).

Kaartje 4. Biotopenkaart.

Water (Kraayenbergse Plassen
Maas)

Maasdijk

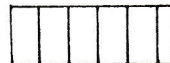
Bomen, bos (Geesterbos)

Rijkssnelweg 73

Beboude kom, industrieterr.

Agrarisch gebied

Ten zuiden van plas 4 ligt het Geesterbos. Dit is een eikenhakhout-bos. Iets zuidelijker, aan de weg Gassel- Groot Linden, ligt een nog kleiner bosperceel dat ook uit eikenhakhout bestaat.

De zuidelijke helft van het onderzoeksgebied bestaat voornamelijk uit bouw- en weilanden. Verspreid over het gebied meidoornstruiken, welke in verband met bacterievuur gesnoeid zijn.

Hier liggen een aantal agrarische bedrijven.

De zuidgrens wordt gevormd door de Provinciale-weg (S-28) Grave - Cuyk.

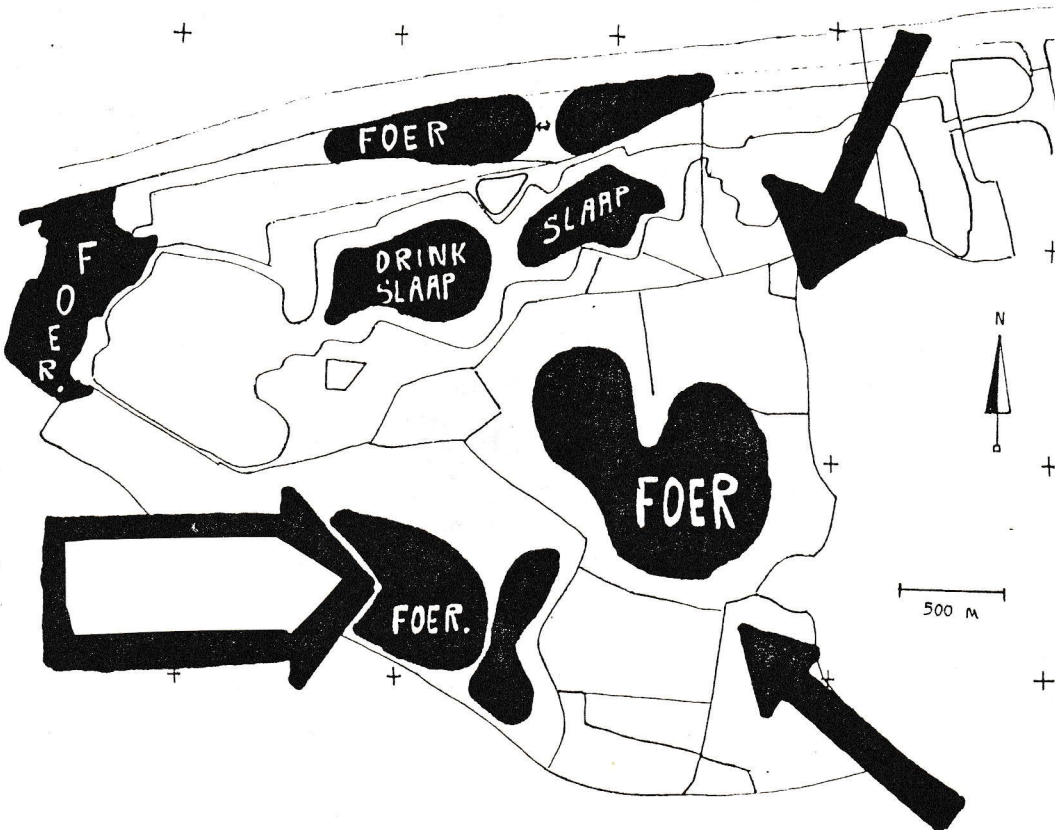
Aan de zuidzijde van de plassen 2 en 3 ligt het dorp Groot Linden met ca. 300 inwoners. Het water grenst direct aan de noordelijke dorpsrand.

Aan de oostzijde ligt de industriehaven met het industrieterrein Katwijk / Cuyk.

De hoofdfunctie van de plassen in de toekomst is waterrecreatie.

In het inrichtingsplan zal evenwel "zoveel" mogelijk rekening worden gehouden met de aanwezige belangen van natuur en landschap, landbouw en de kern Groot Linden.

Kaartje 5. De belangrijkste foerageer-, slaap- en drinkplaatsen van de Kol- en Rietganzen in het onderzoeksgebied in de winters 1984/1985 en 1985/1986. De pijlen geven de belangrijkste aanvliegeroutes weer.

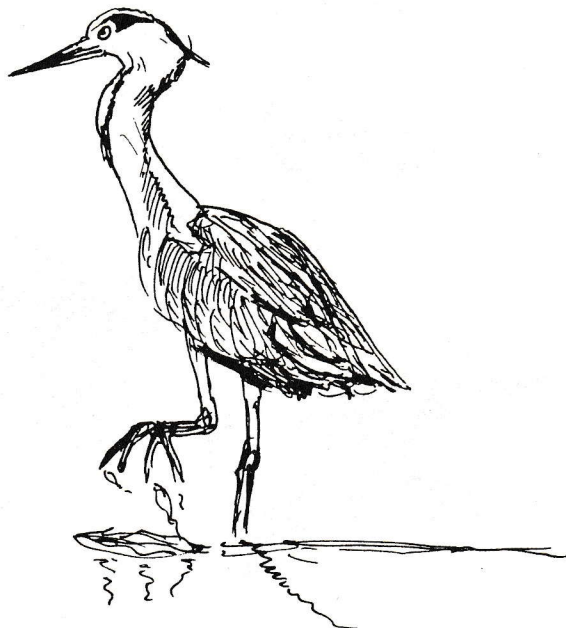

Resultaten

In het winterhalfjaar van 1985/1986 zijn er in het onderzoeksgebied tellingen verricht naar alle in het gebied aanwezige vogelsoorten (behalve de Huismus). Tijdens de tellingen werd door de auteur, Louis Gereats en Raymond Pahlplatz het gebied zo goed mogelijk doorkruist en werden alle aantallen per km² genoteerd.

Tabel 1. Algemene gegevens.

	zicht	bewolk.	wind	temp.	bijzonderheden
21/22-09	matig	99-100%	1-4 ZW	12-17 ^o c	op 22-09 regen
19-10	goed	0-50%	1-3 ZW	8-11 ^o c	
01-12	goed	25-75%	3 Z	5- 9 ^o c	
22/23-12	goed	50-100%	3 Z	2- 7 ^o c	
04-01	"goed"	25-100%	4 Z	0 ^o c	zicht aanvankelijk goed door sneeuwval later slecht
24/25-01	goed	25-100%	3-5 NW	0- 2 ^o c	
01-02	matig-goed	100%	5-6 NO	1 ^o c	
22/23-02	goed	75-100%	3 0	-11--6 ^o c	wiel, sloten en beken met ijs bedekt 23-02 - onbewolkt
22-03	matig	100%	5 ZW	2-6 ^o c	

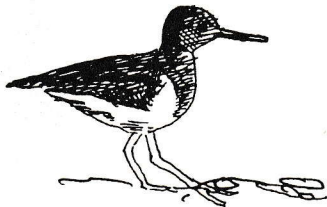
Tabel 2a. Totaal aantal vogels per soort per telling

Soortnaam	21-09	19-10	01-12	23-12	04-01	24-01	01-02	23-02	22-03
Roodkeelduiker					1	1	1		
Fuut	10	21	6	16	13	26	16	13	11
Aalscholver		1		35		4	7	18	1
Blauwe Reiger	9	16	1	2		7	4	1	1
Kleiné.Zwaan			12	12	19	9			
Knobbelzwaan	2	7	18	26	25	6	25	16	14
Grauwe Gans				2	2	1			
Kolgans			37	2	282	407	181		
					554	191	500		
Rietgans			299	96	80	30	105	206	
			6	200	2433	376	645	620	
Wilde Eend	42	464	920	676	409	2600	894	569	45
Wintertaling						3	4		
Pijlstaart				3					
Smient				1	1	22			
Tafeleend		14	70	114	59	69	88	226	
Kuifeend		16	187	150	93	243	366	307	12
Brilduiker						1	1	3	
Nonnetje			6		1		1	3	
Grote Zaagbek					3	28	20	40	11
Bergeend									2
Havik		1	1	1		1			
Sperwer		2	1	1		1	1		
Buizerd		4	7	13	8	6	12	8	1
Torenvalk	5	2	2	2	2	3	4	7	5
Patrijs		5		11	10		7	10	4

N.B. Bij Kol- en Rietgans geeft het bovenste getal het aantal overvliegende exemplaren weer.

Soortnaam	21-09	19-10	01-12	23-12	04-01	26-01	01-02	23-02	22-03
Waterhoen	4	5	16				2		5
Meerkoet	25	124	414	2009	712	817	1639	830	228
Kievit	837	1386	35	27	4	376	97		218
Kleine Plevier	2								
Wulp	2	29	25	80	29	86			7
Grutto									3
Tureluur	1	1							
Oeverloper	2								
Watersnip	2								
Scholekster					1				4
Stormmeeuw	52	11	148	32	100	285	469	16	336
Zilvermeeuw	1		32	6	33	10	22	4	7
Kleine Mantelm	1								
Kokmeeuw	1003	1045	2771	1152	175	1409	699	35	652
Holenduif	15	6	30	31	31	8	2	18	30
Houtduif	64	62	12	14	66	23	88	31	67
Tortelduif	1								
Turkse Tortel			13		15	6		12	1
Steenuil	1	4	3	1	1	2			1
Veldleeuwerik		22	46	11	193	66	38		13
Boerenzwaluw	22								
Huiszwaluw	2								
Zwarte Kraai	840	258	214	321	304	163	219	329	169
Roek			45	20	7	61	4	30	
Kauw	124	118	103	187	95	118	160	54	71
Ekster	47	44	132	79	111	137	110	116	121
Vlaamse Gaai	3	5	2		3	3	2	2	

Tabel 2c. Vervolg.

Soortnaam	21-09	19-10	01-12	23-12	04-01	24-01	01-02	23-02	22-03
Koolmees	37	40	19	22	19	15	20	22	11
Pimpelmees	14	10	3	14	8	3	6	3	2
Matkop		2		2		2			
Grote Bonte Sp						1			
Kleine Bonte S						1			
Winterkoning		1		3				2	
Roodborst	2	7		1	1				
Zwarte Roodsta	7								
Paapje	1								
Tapuit	1								
Merel	8	10	11	22	9	7	8	9	2
Kramsvogel			147	53	1	18		81	42
Koperwiek		11							
Zanglijster		1							1
Grote Lijster		11	3	2	2	3	1	1	
Tjiftjaf	12								1
Goudhaantje						2			
Grauwe Vliegen		1							
Heggenus	1	6			1			1	2
Graspieper	19	21	1		2				7
Witte Kwikstaar	88	32	3				1		10
Gele Kwikstaar	1	1							
Spreeuw	892	268	880	363	504	208	153	68	444
Ringmus	49	170	114	260	121	46	232	144	123
Groenling	4	3	6	3	3			1	
Sijs		3	16			1		1	
Kneu	78	19		4					
Vink	4	32	10	18	5	4	6	2	3

N.B. De Huismus werd niet geteld.

Soortnaam	21-09	19-10	01-12	23-12	04-01	26-01	01-02	23-02	22-03
Keep		1				1			
Rietgors	1	1		1		5			
Putter					20				
Carolinaeend								1	
Nijlgans				9			2		

Tabel 3. Totaal aantal vogels per telling.

21/22-09	4338 ex.	24/25-01	7922 ex.
19-10	4324 ex.	01-02	6862 ex.
01-12	6827 ex.	22/23-02	3860 ex.
22/23-12	6110 ex.	22-03	2688 ex.
04-01	6571 ex.		

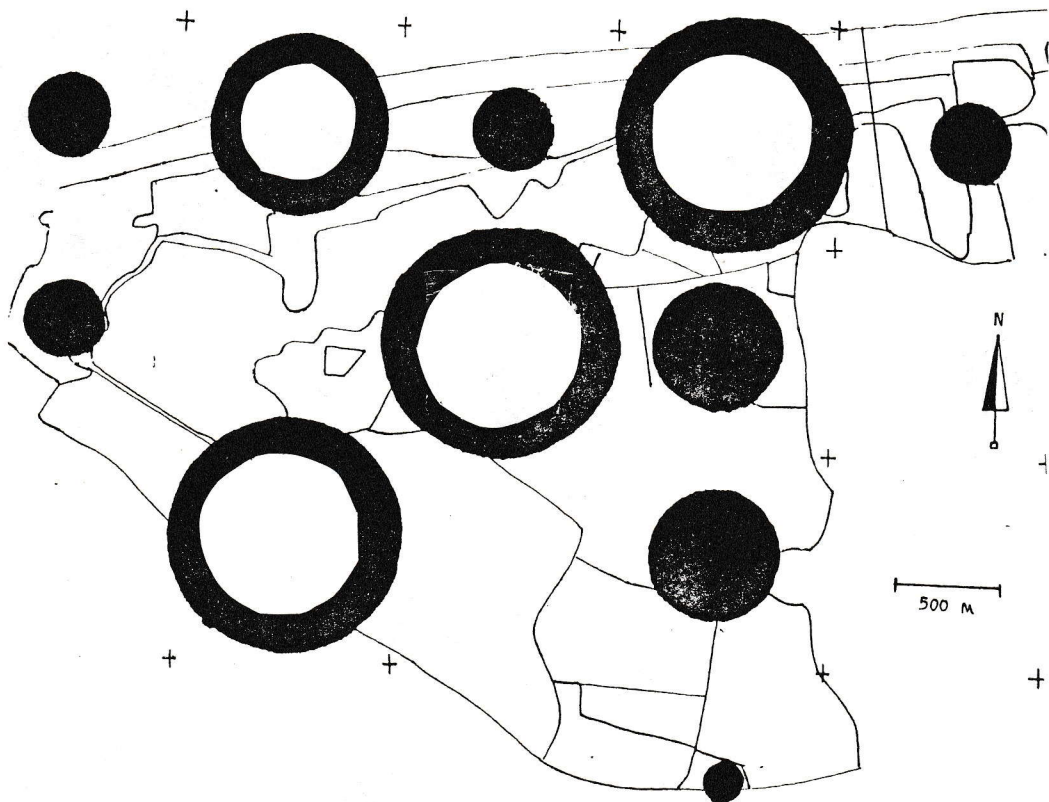
n=49502

 $\bar{n}$ =5500,222

Tabel 3. Aantal foeragerende, rustende of drinkende ganzen in het onderzoeksgebied tijdens de winter van 1985/86. Alle aantallen berusten op waarnemingen van Edward Jans.

	Rietgans	Kolgans	Totaal
01-12	6		6
22-12	200		200
27-12	1400	350	1750
04-01	2500	600	3100
11-01	250	1800	2050
19-01	150	60	210
25-01	400	200	600
01-02	650	200	850
08-02	7000	1500	8500
10-02	500	400	900
16-02	3000	700	3700
22-02	650	500	1150
01-03	3200	800	4000
09-03	30	50	80
15-03	4		4
			$\bar{n}$ = 1801

Kaartje 6. Verspreiding van de gemiddelde aantallen RIETGANZEN gezien over de tellingen waarbij Rietganzen aanwezig waren in het onderzoeksgebied.

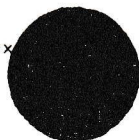
4-5 ex.

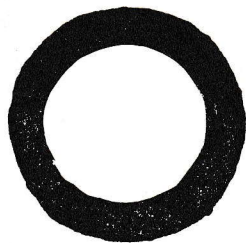
10-20 ex.

21-35 ex.

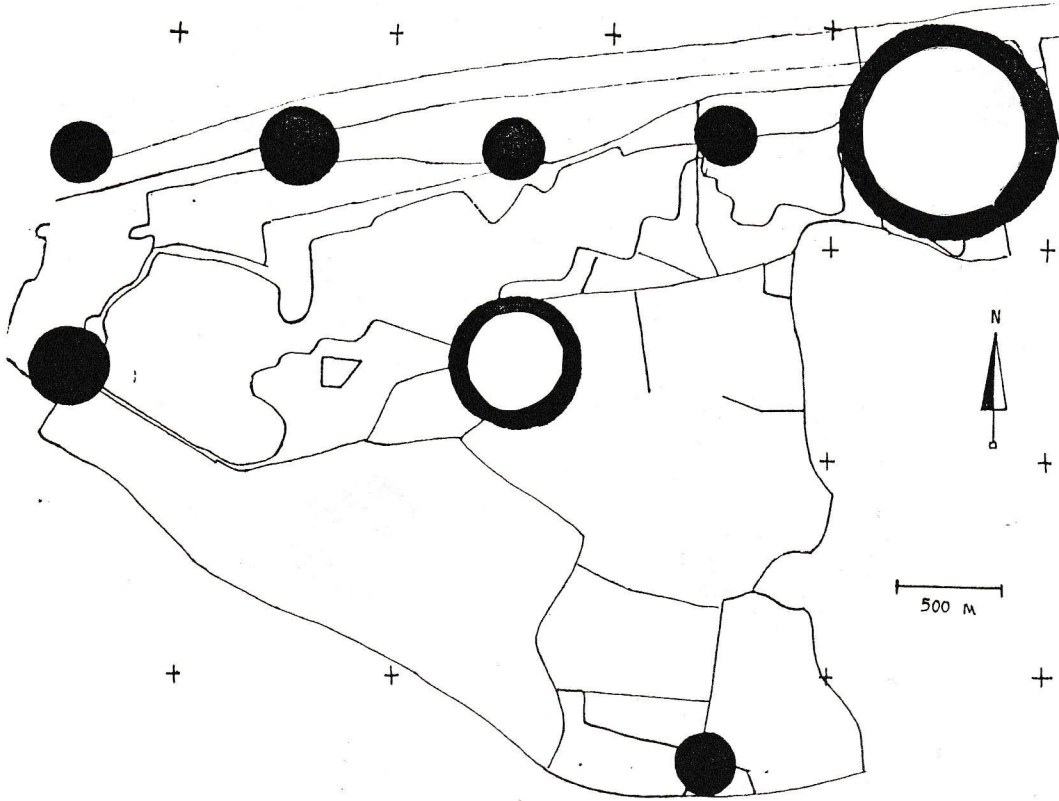

70-75 ex.

150-250 ex.

Kaartje 7. Verspreiding van het aantal foeragerde KOLGANZEN per kilometerblok. De aantallen zijn gemiddelde gezien over de tellingen waarbij Kolganzen aanwezig waren in het gebied.

6-12 ex.

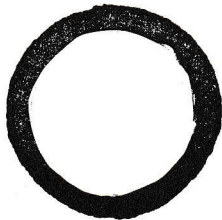
13-30 ex.

31-75 ex.

75-85 ex.

Tabel 4.^a Soorten die tijdens de telling van 22/23-2 (strenge vorst) opvallend afwezig waren.

Kievit	Spreeuw
Veldleeuwerik	Stormmeeuw
Wulp	Kokmeeuw
Steenuil	

Tabel 4.^b Soorten die tijdens de telling van 22/23-2 (strenge vorst) opvallend aanwezig waren.

Tafeleend	Grote Zaaqbek
Torenavalk	Brilduiker

Bij het doorwerken van het archief van de Werkgroep Avifauna Land van Cuijk kwamen wij de uitgewerkte gegevens van de tellingen op en rond de Kraaienbergse plassen tegen.

Edward Jans heeft hier vele uren werk ingestoken, waarvoor wij hem hartelijk dankzeggen. Aangezien wij het jammer vonden dat deze gegevens in een of andere kast zouden verdwijnen hebben wij maar besloten om dit artikel in de Mourik te plaatsen.

Tot slot willen we nog een opmerking maken over de uitbreiding van de plassen.

Ten eerste, de boerderij waarover in het artikel gesproken wordt, dat deze gebouwd zal worden, is reeds meer dan een jaar in werking.

Ten aanzien van de uitbreiding van de plassen, zijn de plannen in een zeer vergevorderd stadium en wordt c.q. is waarschijnlijk gekozen voor een uitbreiding met een grote plas van 175 à 200 ha.

Literatuur :

- Verkennend onderzoek Kraaienbergse plassen. Rapport gem. Beers.

De medetellers ; Louis Geraets

Burg. van Raaystraat 27

5437 BC Beers

en

Raymond Pahlplatz

Dr. Kanterslaan 203

5361 NE Grave.

Fred Hustings

Vanuit een luie stoel bij het venster had ik jarenlang een prachtig uitzicht op een forse kastanjeboom, waarin zich lange tijd een Eksternest bevond. Voorgaande zin is welbewust in de verleden tijd geformuleerd; Zwarte Kraaien hebben mijn lievelingsvogel sinds een jaar of drie verdrongen van haar plek. Afgelopen uit met de comfortabele observatie.

Maar goed, in de "goede oude tijd" vielen me bij dagelijkse waarneming wel eens bepaalde zaken op. Zo hielden de onderhavige langstaarten het hele jaar hun nest in goede staat, terwijl ik nesten buiten de stad in de loop van de winter zag verdwijnen. Ook leek het erop dat deze stadsbewoners vroeger in het jaar tot broeden overgingen dan veel soortgenoten op het platteland. Toeval, inbeelding of werkelijkheid?

Om eens wat dieper in deze materie te duiken heb ik in 1984, gezegend met een grote hoeveelheid vrije tijd, een populatie Eksters binnen en buiten de stad gevolgd. Het lag in de bedoeling om dit enige jaren vol te houden, maar daar is het nooit van gekomen. Drukke andere werkzaamheden noopten me het intensieve veldwerk op te geven. Bovendien bleek al snel dat een eerzaam stadsornitholoog slechts wantrouwen ten deel valt, en dat aangenaam en rustig vogels kijken in de stad eigenlijk alleen op vroege zondagochtenden mogelijk is.

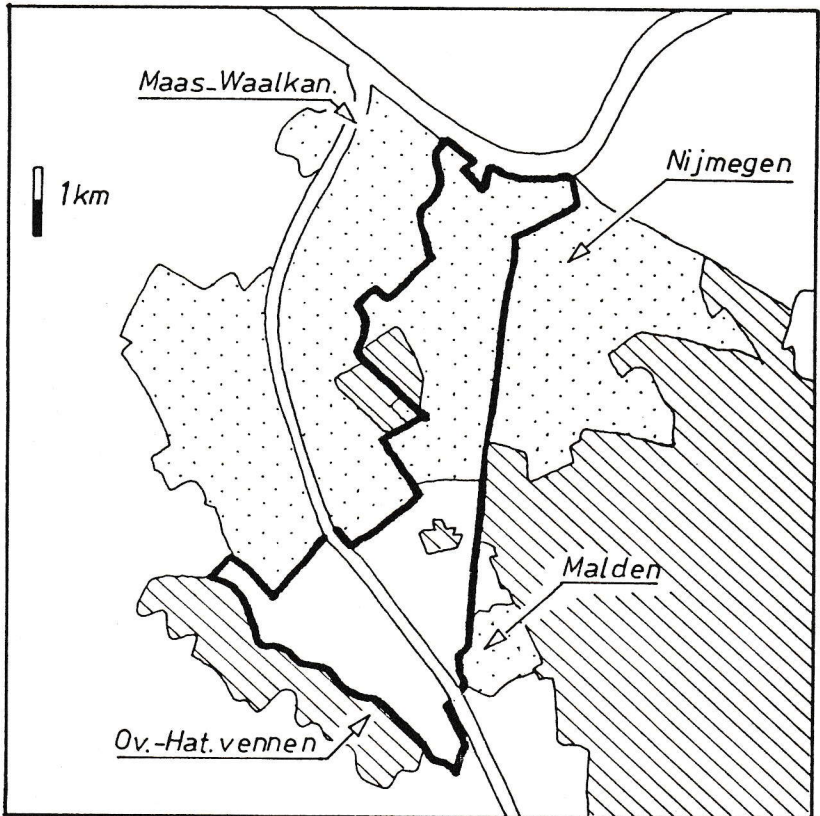
De in 1984 verzamelde gegevens zijn interessant, maar stoelen op slechts één jaar van onderzoek, en een wat sommige aspecten betreft vrij geringe hoeveelheid materiaal. Het is dus bepaald te vroeg om met veel bombarie allerlei waargenomen fenomenen tot dogma te verklaren. Toch vond ik de gegevens te leuk om ze voor eeuwig in een kast te laten verdwijnen. Daarom heb ik ze - beter laat dan nooit - hieronder op een rijtje gezet.

De literatuur over Eksters is overweldigend groot. Een bezoekje aan de kraaienexpert van het RIN, Arie Spaans, leverde al een zeer dikke stapel artikelen op, met verwijzingen naar nog eens enkele tientallen andere artikelen. Dit werkte blijkbaar zo ontmoedigend, dat ik me er niet toe kon zetten deze stapel gewetensvol door te spitten (toch nog bedankt, Arie). En het is bovendien de vraag of het zinvol is, je eigen wat magere gegevens te spiegelen aan de veelal zeer omvangrijke gegevens van anderen. Van een bespreking van de literatuur wordt hier daarom afgezien.

ONDERZOEKSGEBIED

Het veldwerk vond plaats in een gebied van 1675 ha, deels in Nijmegen, deels erbuiten gelegen. Het gebied in de stad wordt omgrensd door de Waal, de Oranjesingel, Sint-Annastraat, Hatert, Jonkerbosch, Neerbosch, Hees en Waterkwartier. Het gebied buiten

de stad is gesitueerd tussen Overasseltse- en Hatertse Vennen, Heumen, Malden en de weg Nijmegen-Venlo (figuur 1). Het meest noordelijke gebied, het stadsgebied (975 ha) omvat vooral woonwijken. Door het bombardement van Nijmegen in 1944 en andere oorlogshandelingen, en door woninggroei en -sanering zijn zeer oude woonwijken zeldzaam. Het overgrote deel is dan ook na 1945 gebouwd, op wat oudere kernen in en rond het stadscentrum na. Een aantal (doorgaans oudere) wijken zijn dicht bebouwd en hebben weinig of geen groen (Bottendaal, centrum, benedenstad, Wolfskuil, Willemskwartier), al bieden parkjes en de spoorlijn Nijmegen-Den Bosch hier en daar enig soelaas. De meer recente wijken zijn meestal ruimer opgezet en voorzien van het nodige

Figuur 1: Ligging van het onderzoeksgebied (dik omlijnd). Bossen zijn gearceerd.

groen in de vorm van sportvelden, grote tuinen en speelveldjes (Hazenkamp, Sint-Anna, Hatertse Hei, Grootstal). Bos is alleen plekgewijs aanwezig, meestal in de vorm van parken. De belangrijkste parken in het onderzoeksgebied zijn de Goffert, het Kronenburgerpark en de Valkhof. In zijn algemeenheid kan men stellen dat er van noord naar zuid een gradiënt is waarbij de aard van de bebouwing gaandeweg opener wordt en groen steeds vaker de woonwijken opfleurt.

Het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied (700 ha), het landelijk gebied tussen Nijmegen, Malden en de Overasseltse en Hatertse Vennen, wordt door het Maas-Waalkanaal in twee stukken verdeeld. Het meest westelijke deel (Teerse Sluispolder en omgeving) bestaat uit zeer open, intensief gebruikte graslanden met verspreide boerderijen. Opgaande begroeiing is hier schaars, en in hoofdzaak beperkt tot wegbepanting, wat meidoorns en een enkel bosje. In het jaar van onderzoek was men druk bezig met het aanleggen van de A73 dwars door het gebied. Het meest oostelijke deel (rondom Elshof) is gevarieerder en kleinschaliger. Ongeveer 50 ha wordt in beslag genomen door de Elshof, een landgoedbos bestaande uit voornamelijk vrij jong sparre- en dennebos en schraal eikebos, doorsneden door beukelanen en enkele fragmenten oud loofhout. De omgeving van de Elshof wordt gevormd door intensief gebruikte graslanden en zwaar bemeste akkers (vooral mais) met veel voor Eksters aantrekkelijke landschapselementen als meidoornhagen, boomgaarden, houtwallen en kleine loofbosjes. Langs de verbindingswegen liggen veel boerderijen, waarvan de nodige omzoomd zijn met (fruit-) bomen. Dorpskernen ontbreken.

METHODE

Het onderzoek vond plaats in 1984. Vanaf het vroege voorjaar (februari-begin maart) werd het hele gebied regelmatig tot in alle uithoeken uitgekamd, en werden Eksterparen en hun nesten opgespoord. Het was nodig om dit tot ver in mei vol te houden, aangezien nieuwe vestigingen tot in die maand bleken voor te komen. Bij ieder paar werd naar het nest gezocht. Vaak was dit eenvoudig te vinden, soms (naaldbos) ook niet. Concentraties van meerdere nesten vlakbij elkaar waren heel gewoon. Door langdurige observatie en regelmatig bezoek werd dan vastgesteld welk nest bewoond was. Meestal bleek het te gaan om één bewoond nest en een aantal speelnesten. In sommige gevallen echter bleken diverse nesten op een afstand van enkele tientallen meters van elkaar alle bewoond te zijn. Van de bewoonde nesten werden zoveel mogelijk notities gemaakt omtrent boomsoort en -hoogte, nesthoogte, expositie van de nestingang en aantal speelnesten in de directe omgeving. Het laatste was bij solitair gelegen nesten eenvoudig vast te stellen, maar in dichtbevolkte gebieden was het moeilijker om de speelnesten aan een bepaald paar toe te schrijven, en moesten enige slagen om de arm worden gehouden. Bij vervolglegels werden opnieuw aantekeningen gemaakt (vandaar dat de "n" bij bepaalde onderdelen groter is dan het aantal paren). De nesten werden een tot vier dagen per week bezocht. In de gemakkelijk beklimbare bomen werd de nestinhoud geïnspecteerd; bij de overige nesten werd getracht door observatie vast te stellen of en wanneer de nesten jongen opleverden, en of deze uitvlogen. Dit bleek een tijdrovende aangelegenheid te zijn.

Eksters ontpoppen zich bij een nest met jongen veelal als ware meesters in de kunst van opvallend gedrag, en weten in rijen dichtbebladerde dikke bomen het nest vaak ongemerkt te benaderen. Een lange zit bij het nest leverde dan vaak minder goede resultaten op dan frequente korte bezoeken waarbij het nest enkele malen op één dag bezocht werd. Maar ook dan was het in lang niet alle gevallen mogelijk om uitsluitel te krijgen over de broedresultaten. De datum van eerste eileg werd in voorkomende gevallen berekend door uit te gaan van een bebroedingsduur van 18 dagen vanaf het laatste ei, en een nestperiode van 24-30 dagen (Bährmann U. 1968. Die Elster Pica pica. Neue Brehm Bücherei, Ziemsen, Wittenberg). Van elk nest werd een protocol bijgehouden, waarin per bezoek alle waarnemingen werden vastgelegd. Omdat Zwarte Kraaien geduchte predatoren van Eksternesten kunnen zijn, werden in april en mei ook alle nesten en territoria van deze soort gekarteerd.

RESULTATEN

Verspreiding en dichtheid

In figuur 2 zijn de in 1984 gelokaliseerde paren in kaart gebracht. Die van Zwarte Kraaien zijn ter vergelijking eveneens opgenomen. In het stadsdeel waren 22 paar Eksters aanwezig (2,26/100 ha). De soort had hier een voorkeur voor de randen van parken, brede wegen met forse gazons erlangs (Sint-Annastraat) en ruim opgezette wijken met singels van hoogopgaande bomen. In oude, dichtbebouwde wijken waren Eksters schaars.

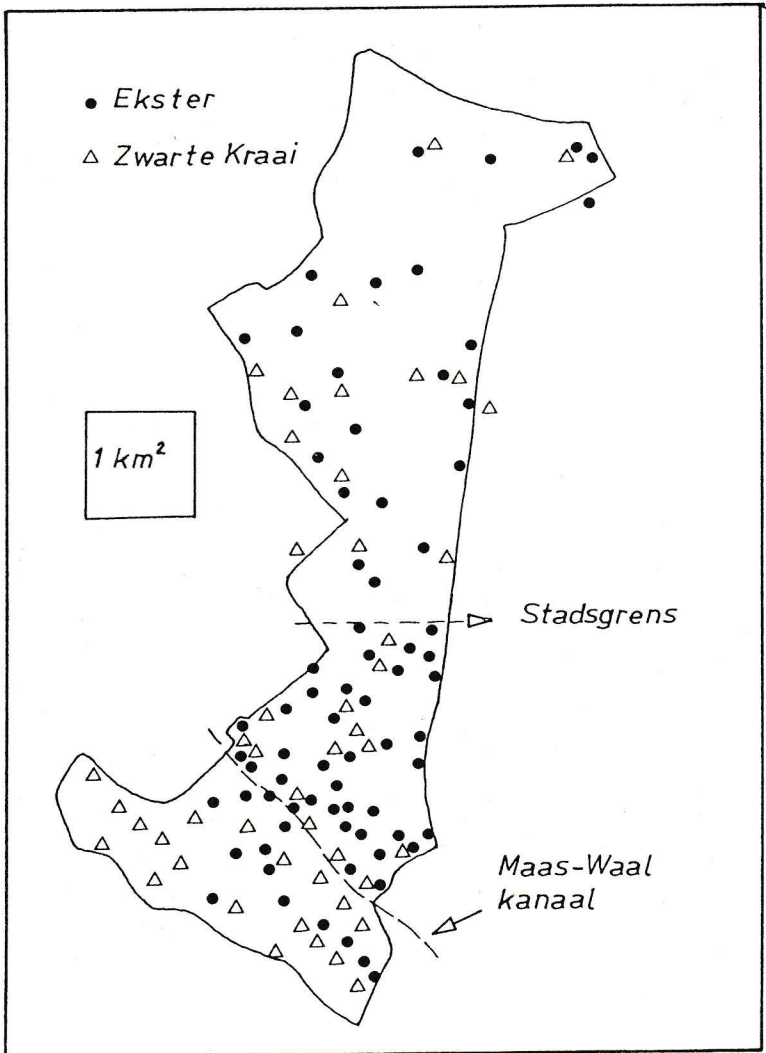
In het buitengebied waren 50 paar Eksters aanwezig (7,14/100 ha). Er was een duidelijk verschil tussen half-open en open gebieden. In het gebied tussen de stadsrand en het Maas-Waalkanaal (rondom Elshof) was de dichtheid met 10,6/100 ha aanzienlijk hoger dan in de kale Teerse Sluispolder, waar de dichtheid op 3,7/100 ha bleef steken. In het eerste gebied is nestgelegenheid dan ook volop aanwezig, in het tweede gebied niet.

De dichtheden van Zwarte Kraaien waren lager dan die van Eksters. In het stadsdeel ging het om 12 paren (1,23/100 ha) en in het buitengebied om 33 paren (4,71/100 ha). Overigens heerste er in het buitengebied een situatie die omgekeerd was aan die bij de Ekster. In de Teerse Sluispolder was de dichtheid aan Zwarte Kraaien (5,43/100 ha) namelijk hoger dan in het Elshofgebied (4,00/100 ha). Hierover later meer.

Het zij hier nog vermeld dat beide soorten anno nu (1989) vermoedelijk een stuk talrijker zullen zijn dan in 1984. Bij een telling in het buitengebied in 1986 bleek de Ekster te zijn toegenomen met 30% en de Zwarte Kraai met 20%. Vermoedelijk heeft deze tendens zich sindsdien voortgezet. Ook in de stad zijn beide soorten waarschijnlijk toegenomen, al heb ik niet de beschikking over tellingen om dat te staven.

Nestplaatskeuze

In de stad werden relatief veel Eksternesten gevonden in populieren. De overige nesten waren tamelijk gelijkmatig over andere boomsoorten verdeeld. In het buitengebied hadden eiken de

Figuur 2: Gelocaliseerde paren Eksters (rondje) en Zwarte Kraaien (driehoekje) in 1984.

voorkeur. Zowel oude joekels als ijle jonge boompjes werden benut, de laatste overigens vooral bij afwezigheid van dikke bomen. Voorts nestelden er buiten de stad nogal wat Eksters in fruitboompjes (vaak op erven) en in meidoorns. De rest was verdeeld over een breed scala van boomsoorten (tabel 1).

Stad		Platteland	
populier	31,8	eik	37,3
kastanje	9,0	fruitboom	13,7
beuk	9,0	meidoorn	7,9
linde	9,0	populier	5,9
robinia	9,0	kastanje	5,9
iep	9,0	beuk	5,9
haagbeuk	4,5	berk	5,9
berk	4,5	robinia	3,9
eik	4,5	linde	3,9
plataan	4,5	vlier	2,0
grove den	4,5	larix	2,0
		cors. den	2,0
		els	2,0
		hoogsp. mast	2,0

Tabel 1: Procentuele verdeling van het aantal bewoonde nesten per boomsoort (22 stadsnesten, 51 plattelandsnesten).

De meeste nesten worden hoog in een boom gemaakt. Gemiddeld bevonden de stadsnesten zich 11% beneden de top van de boom (n=22) en de plattelandsnesten op 14% (n=51). Dit verschil is natuurlijk geenszins significant.

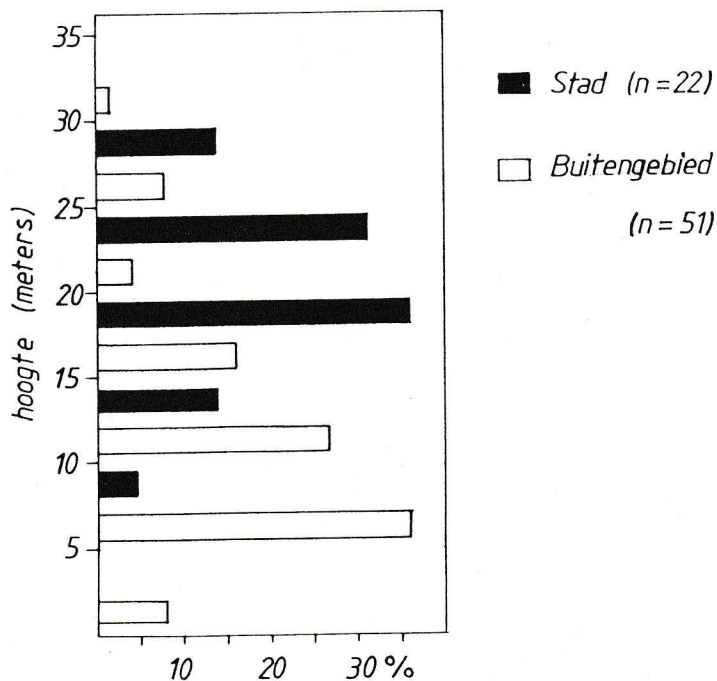
Opmerkelijk is, dat de stadseksters het hogerop zochten dan hun op het platteland broedende collegae (figuur 3). Dit is maar in beperkte mate een weerspiegeling van het aanbod aan nestgelegenheid. Lage bomen komen in de stad natuurlijk even goed voor als erbuiten, maar ze worden blijkbaar niet zo graag benut. Dit zou een gevolg kunnen zijn van schuwheid ten opzichte van de mens. In schril contrast hiermee staat dan wel het feit dat heel wat plattelandseksters tot broeden komen in lage boompjes vlakbij menselijke bewoning, soms op nog geen tien meter van de voordeur.

Een en ander kan mijns insziens dan ook niet worden losgezien van de verschillen in dichtheid tussen stad en platteland. Gezien de lagere dichtheden is de stad voor Eksters niet zo geschikt als het platteland. Vanwege deze - mogelijk door voedselomstandigheden bepaalde - situatie hebben de stadsdieren wat nestplaats betreft nog volop de keus, en kiezen dan voor de veilige hoge bomen. Op het platteland heersen hier en daar waanzinnig hoge Ekster-dichtheden (figuur 2); vermoedelijk moeten ze hierdoor hun gebruikelijke schuwheid grotendeels afleggen en ook lage bomen in de onmiddellijke nabijheid van menselijke bewoning betrekken. Het wordt nog interessant om dit te blijven volgen. De stad is immers voor de Ekster een relatief recent veroverd biotoop, en de soort is er nog volop in opmars. Vermoedelijk is de hoogst mogelijke dichtheid in de stad nog niet bereikt, en zullen de stadseksters bij toenemende dichtheid in toenemende mate ook lager geboomte gaan bezetten.

Speelnesten en koepelnesten

Het is een bekend feit dat Eksters vaak meer nesten bouwen. Het lijkt erop alsof dit bij stadseksters minder vaak het geval is dan bij plattelandseksters. In de stad had ruim 45% van de paren (n=22) de beschikking over een of meer speelnesten, in het buitengebied bijna 71% (n=48). Gemiddeld ging het om 1,2 (stad) tot 1,7 (buitengebied) extra-nesten per paar.

De meeste Eksters bouwen een rond nest met een afdak: een koepelnest. Sommigen laten dit afdak achterwege en broeden op een open nest. In de stad was dit laatste bij 5% van de paren (n=22) het geval, in het buitengebied bij 25% (n=48). Veel van deze open nesten waren late bouwsels in iele boompjes. Vaak ging het om nieuwe broedpogingen nadat een eerder nest mislukt was. Het wekte de indruk alsof het nest in grote haast zo snel mogelijk moest worden herbouwd.

Figuur 3: Nesthoogte van in de stad en in het buitengebied broedende Eksters.

Hergebruik van nesten

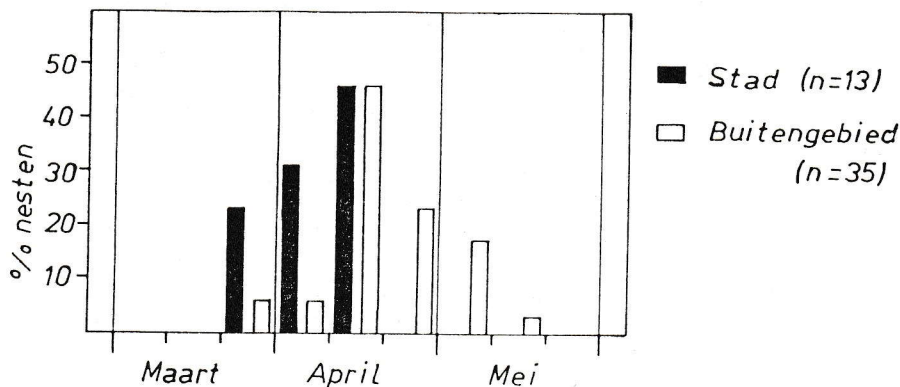
In de loop der jaren is het mijn stellige overtuiging geworden dat stadseksters hun nest vaak jarenlang gebruiken terwijl dat bij plattelandseksters minder lijkt voor te komen. De Eksters die ik vanuit mijn raam kon bekijken, sleepten de hele winter door af en toe nieuwe takken naar het nest, dat aldus piekfijn in orde bleef en in het voorjaar meteen kon worden gebruikt voor het broeden. Bij fietstochten door de stad kwam ik in de wintermaanden wel vaker van deze vervaarlijk ogende burchten tegen, terwijl dat buiten de stad eerder een uitzondering leek. De gegevens uit 1984 ondersteunen deze veronderstelling. In de stad maakte 47% van de paren met zekerheid gebruik van een nest uit het voorafgaande jaar ($n=19$), buiten de stad slechts 9% ($n=35$).

Misschien hangen deze verschillen samen met een verschil in gebruik in de winter. "Mijn" Eksters kwamen in de winter iedere nacht in hun nest slapen; logisch dus dat ze dit bouwwerk onderhielden. Veel plattelandseksters echter schuimen in de winter in losvaste groepjes over de velden, en zoeken 's avonds een gezamenlijke slaappleaats op in dichte bosjes (zoals langs de autoweg Nijmegen-Arnhem). Vanuit die optiek gezien is het begrijpelijk dat hun nesten in de loop van de winter snel verpieteren. Het waarom van dit verschil in gedrag blijft hiermee echter open.

Broedperiode en nestsucces

Door intensieve controle kon van een aantal nesten worden vastgesteld wanneer bij benadering het eerste ei werd gelegd, en of het nest al dan niet uitvliegende jongen opleverde (nestsucces).

De in de stad broedende Eksters gingen beduidend vroeger tot broeden over dan de plattelanders (figuur 4). Opmerkelijk is

Figuur 4: Eerste eileg van in de stad en in het buitengebied broedende Eksters.

voorts dat Eksters in het buitengebied, in tegenstelling tot die in de stad, tot ver in mei met het leggen van eieren begonnen. De verschillen in legpatroon worden wellicht veroorzaakt doordat (a) de stadseksters hun nest veelal onderhouden in de winter, en in het voorjaar direct ter beschikking hebben, en (b) op het platteland de nodige vroege legsels mislukken, waarna vaak een vervollegsels wordt geproduceerd. Misschien spelen ook microklimaat en voedsel een rol. In de stad is het altijd iets warmer dan op het platteland. Misschien zijn deze (kleine) verschillen net voldoende om bepaalde natuurlijke processen (uitlopen van bomen, op gang komen van allerlei ongewerveld leven etc.) iets eerder op te starten. Het zou bovendien zo kunnen zijn dat de voedselvoorraad in de stad (afval) in het vroege voorjaar wat gunstiger is dan die op het platteland, waar veel voor Eksters lucratieve grondbewerkingen dan nog moeten beginnen. Maar ik zeg er meteen bij dat voorgaande alinea uitsluitend uit wilde speculatie is opgebouwd, en meer niet.

Van de 22 stadnesten mislukten er precies 11 (50%). Van 47 onderzochte plattelandsnesten mislukten er ongeveer even veel, namelijk 22 (47%). De redenen voor mislukking zijn in een aantal gevallen wel duidelijk. In de stad werden twee nesten vermoedelijk verstoord door het kappen van bomen en uitgebreide snoeiwerkzaamheden vlakbij het nest. Een ander nest verdween van de ene op de andere dag compleet uit de boom (nee, er was geen storm). Bij de plattelandseksters werd eenmaal de nestboom omgehakt, en werd bij een ander nest een schot hagel door de nestkom gejaagd. Bij een derde nest werd een (door een Havik?) geslagen volwassen vogel in de buurt van het nest gevonden. Vermoedelijk is echter vooral predatie door Zwarte Kraaien een factor van grote betekenis. In tenminste tien gevallen zag ik hoe een Zwarte Kraai een Eksternest met de grond gelijk maakte. Vaak ging het Eksterpaar dan weer een nieuw nest bouwen, maar dit was allermint een garantie voor succes. Een enkel paar slaagde zelfs bij de derde poging er niet in om het nest afdoende te beschermen tegen Zwarte Kraaien. In tabel 2 zijn de gegevens uitgesplitst voor paren die op grote afstand (> 250 meter) of kleine afstand (< 250 meter) van Zwarte Kraaien broeden. De op grotere afstand broedende paren waren het meest succesvol. Verder lijkt het erop dat nesten zonder afdak vaker de klos zijn dan koepelnesten. Van de plattelandsnesten met een koepel (n=30) mislukte 40%, tegenover 50% van de open nesten (n=10). (In de stad onvoldoende vergelijkingsmateriaal). Verder lijken in de stad de opnieuw gebruikte nesten succesvoller te zijn dan nieuwgebouwde. Van de eerste categorie mislukte 33% (n=9), van de tweede categorie 70% (n=10). (Op het platteland onvoldoende vergelijkingsmateriaal). Men bedenke echter dat de gegevens uit slechts één jaar stammen, en dat het om een gering aantal nesten gaat.

		Platteland	Stad
minder dan 250 m	geslaagd	50 (16)	30 (3)
	mislukt	50 (16)	70 (7)
meer dan 250 m	geslaagd	67 (10)	67 (8)
	mislukt	33 (5)	33 (4)

Tabel 2: Percentage geslaagde en mislukte Eksternesten op kleine en grote afstand van Zwarte Kraai (tussen haakjes aantal Eksternesten).

NOG WAT BIJZONDERHEDEN

Nesten op hoogspanningsmasten

In de Teerse Sluispolder broedde een Ekster op een eenzame hoogte van enkele tientallen meters op een hoogspanningsmast. De oudervogels moesten zich met veel gefladder van de grond naar het nest opwerken. Dit nest leverde desalniettemin 3-4 uitgevlogen jongen op. Voor Eksters is dit een ongewone broedplaats, voor Zwarte Kraaien niet. Ik ken het verschijnsel bij Zwarte Kraaien in ieder geval uit Zuid-Limburg, het rivierengebied en Friesland. In de Teerse Sluispolder waren vijf hoogspanningsmasten op rij bezet door kraaienesten (waarvan er één neerstortte in een periode met veel wind). Dit verschijnsel, gecombineerd met de dominantie van Zwarte Kraaien over Eksters (waardoor bij schaars voorkomende nestgelegenheid de eerste soort in het voordeel is) zorgde voor de opmerkelijk hoge dichtheid aan Zwarte Kraaien in het open graslandgebied van de Teerse Sluispolder. Overigens worden kraaienesten op hoogspanningsmasten graag benut door Torenvalken. En in 1984 stond er in de Gelderlander een foto van een nest jonge Buizerds op een hoogspanningsmast bij Duiven. Een reden te meer om in het voorjaar af en toe eens met de kijker wat hoogspanningsmasten af te speuren.

Niet broedende vogels

Het hele broedseizoen 1984 verbleef er een groep van 10-15 niet-broedende Eksters in het meest open deel van de Teerse Sluispolder. Hier hielden zich ook 40-50 niet-broedende Zwarte Kraaien op. Deze hadden echter een groter activiteitsgebied, dat zich tot op de Elshof uitstreckte.

Albinistisch exemplaar

Bij een nest in de omgeving van Heumen werd een albinistisch jong aangetroffen. Helaas zijn mijn aantekeningen over dit geval, samen met het betreffende notitieboekje, verdwenen.

Curieus gedrag

"Mijn" eigen Eksters vertoonden in 1984 nogal curieus gedrag. Na het uitvliegen van de jongen bleven er maandenlang drie exemplaren bijeen, die samen optrokken en gezamenlijk in het nest kwamen om te slapen. Ik had de indruk dat een van de jongen was blijven plakken. Van agressie werd vrijwel niets gemerkt. Nog vreemder werd het toen zich in de zomer een Kautje bij dit gezelschap aansloot. Deze bezocht samen met het drietal de voederplaatsen, was een onafscheidelijke metgezel in de roestboom, en bracht de nacht door op een tak vlakbij het nest waarin de Eksters sliepen. Van wederzijdse agressie werd wederom in het geheel niets gemerkt. In de loop van het vroege voorjaar 1985 herstelde de normale situatie zich ongemerkt. Dat jaar trachtten de Eksters voor het laatst op de vaste plaats te broeden. Een Zwarte Kraai brak enkele malen stukken van het

bouwsel af, en verjoeg de Eksters als ze probeerden het nest weer op te kalefateren. Vanaf 1986 bleef mijn uitzicht dan ook gespeend van de aanblik van een Eksternest.

SAMENVATTING

In 1984 werd een populatie Eksters gevolgd in een deel van Nijmegen (975 ha) en in landelijk gebied bezuiden Nijmegen (900 ha). In de stad waren 22 paren aanwezig (2,26/100 ha), in het buitengebied 50 (7,14/100 ha). De stadseksters bouwden hun nest op grotere hoogte en gebruikten hun nest, in tegenstelling tot de plattelandseksters, vaak tenminste twee jaar achter elkaar. Speelnesten kwamen in de stad echter minder voor, en open nesten waren er zeldzamer dan op het platteland. De in de stad broedende Eksters gingen vroeger tot broeden over dan de plattelandsvogels; bovendien beperkte de periode van eileg zich tot een korte periode in eind maart-half april, terwijl de vogels buiten de stad soms tot ver in mei met de eileg begonnen. Het broedsucces in en buiten de stad was ongeveer gelijk (aantal succesvolle nesten rond 50%). Opvallend veel nesten gingen verloren door agressie van Zwarte Kraaien. Eksters die dicht bij Zwarte Kraaien broedden hadden een geringer nestsucces dan verder weg broedende soortgenoten. Hoewel de hoeveelheid gegevens gering is, lijkt het erop dat open nesten (platteland) en nieuw gebouwde nesten (stad) het minst succesvol waren.

Fred Hustings
Veldstraat 52
6533 CD Nijmegen

VOORJAARSFENOLOGIE

Voor het inzenden van uw eerste waarnemingen dit voorjaar van onze zomergasten, kunt U gebruik maken van een fenologieformulier. Dit kunt U aanvragen bij ondergetekende.
Inzending bij Peter Brouwer, P. Brugmanstraat 49, 6522 EH Nijmegen.
Door het mooie voorjaar zijn veel soorten nogal vroeg opgemerkt.

Johan Thissen, Mansberg 7, 6562 MA Groesbeek, 08891-75852

STELTLOPERS IN DE KRAAYENBERGSE Plassen, 1987

In 1987 ontstond er een ideale situatie voor steltlopers in de Kraayenbergse plassen. Door grindafgraving was er namelijk een slikplaat ontstaan aan de noordkant van plas 4 (zie kaartje). De conditie van de slikplaat was vooral in het voorjaar erg goed. Hierdoor werden er in het voorjaar de meeste steltlopers gezien (de kievitten niet meegeteld). De voorjaarstrekpiek lag in mei, voor de scholekster en de kempiaan lag deze echter in april. In het najaar lag de trekpiek in augustus. September was voor de watersnip en de kievit de topmaand. Er valt helaas weinig meer te zeggen over het doortrekverloop aangezien er geen systematische tellingen gehouden zijn. Tabel 1 geeft een overzicht van de losse waarnemingen van de volgende personen: Louis Geraets, Jan Jacobs, Edward Jans, Raymond Pahlplatz en Michiel v.d. Weide.

Het is erg jammer dat de slikplaat niet behouden is gebleven. Ondanks het kleine oppervlak hebben er toch vele steltlopers, verdeeld over 24 soorten, gebruik van gemaakt. Het leek erop dat er in 1988 weer een goede slikplaat zou ontstaan op de plaats waar nu gegraven wordt, maar dit gebeurde niet. Een blijvende slikplaat zou een verrijking van dit gebied zijn. Daarnaast zou het goed zijn als plas 5 afgesloten zou worden voor de oprukkende recreatie (vooral surfers en plezierjachten in de winter) zodat de soms grote aantallen watervogels ook rust hebben.

Michiel van der Weide
Volkerakstraat 24
7417 TN Deventer
05700-21014

	maart		april			mei			juni			
scholekster	5	9	2	6	5		3	2	+			
kluut												2
kl. plevier		1	4	9	6	1	4	10	10	6	3	2
b.bekplevier	1				2	2		5	6	5	3	1
kanoetstrandlo.								3	1	1		
drieteenstrandl.				1				7	1			
kleine strandlo.								2		1		
temmincks stran.					1			2	1			1
krombekstrandlo.									2			
bonte strandlop.		1	2						1			
kemphaan	4				15	1	4	1	1			
watersnip	14											
grutto	3				3		1	4		1	2	
regenwulp					7							
wulp					2		5	6	4		4	
zwarte ruiters					1		1	1				
tureluur			4	4	4	1	1	4	6	1		1
groenpootruiter				4	3	3	5	2		1	2	
witgatje							2				2	1
bosruiter					2			1				5
oeverloper					8	16	18	40	15			

	juli		augustus			september			okt
scholekster			2	10	1				
kl. plevier				1					1
b.bekplevier			2		2				
goudplevier						1			
zilverplevier									1
kievit				1000	500	7000			200
bonte strandlop.						1			3
kemphaan				1			1		
watersnip			4	10	35	25	6	18	140
grutto			1				1		
wulp			4	2	15		9	1	1
zwarte ruiters				4					1
tureluur			1	1	3				1
groenpootruiter				1	1	2	1	1	
witgatje			2	6	1	3	1		
bosruiter	1			1	1			1	
oeverloper		1	5	3	11	5	15	4	4
								1	1

Tabel 1. Overzicht van het hoogste aantal exemplaren per week van maart tm. oktober 1987, Kraaijenbergse plassen noordkant plas 4.

Aanwijzingen bij het schrijven van bijdragen voor "de Mourik"

Kopij wordt bij voorkeur getypt geleverd, dit in verband met een snelle verwerking van de stukjes.

Wanneer U zelf typt: een duidelijke, scherpe letter; dus geen versleten lint, machine schoonmaken en bij voorkeur een wegwerp-carbonlint gebruiken. Tikken op gewone A4-vellen, kantlijn links en rechts 2 cm., onder en boven 2,5 cm.; dicht open typen (regelstelling 1).

Langere artikelen worden bij voorkeur in verschillende hoofdstukjes verdeeld, dit i.v.m. de leesbaarheid. Bij het weergeven van onderzoeksresultaten is een goede indeling: Inleiding, Methode, Resultaten, Discussie (of Bespreking), Literatuur.

Wanneer literatuurgegevens verwerkt worden moet altijd de bron worden aangegeven. In de tekst gebeurt dit door het vermelden van schrijver(s) en jaartal van publicatie, voorbeeld: (Brouwer et.al. 1985). Onder het hoofdstukje "Literatuur" wordt de bron vervolgens nader omschreven, zoals in onderstaande voorbeelden:

Brouwer, P. & Gorissen, R. & Hagemeyer, W. & Helmer, W. 1985. Vogels van de Ooijpolder. VWG Rijk van Nijmegen en omstreken. O.M.van Hoorn, Nijmegen.

van Swaay, C. 1985. De Rode en Zwarte Wouw (*Milvus milvus* en *Milvus migrans*) in het Rijk van Nijmegen. de Mourik 11 (2): 52-62.

(bij boeken dus uitgever en plaats van uitgave; bij bladen eerst jaargang, dan nummer en de bladzijden waarover het artikel loopt).

Wanneer U tabellen en figuren in Uw artikel plaatst: voorzie elke tabel en figuur van een nummer (tabel 1, 2 etc.; figuur 1, 2 etc.) zodat U makkelijk in de tekst naar een tabel of figuur kunt verwijzen. Voorts moet elke figuur en tabel voorzien zijn van een korte maar duidelijke verklarende tekst, zodat de lezer weet waar de tabel of figuur over gaat.

Soortnamen van vogels worden altijd met een hoofdletter gespeld, dus Zwarte Zeeëend, Koolmees etc.. Soort- of familiegroepen echter steeds met een kleine letter, dus eenden, zeeëenden, mezen. Wetenschappelijke namen worden met een hoofdletter en vervolgens met een kleine letter geschreven, dus *Athene noctua*, *Turdus torquatus* (bij de eerste keer is het gebruikelijk om de naamgever te vermelden: *Turdus torquatus* (L.)), "L." staat voor Linnaeus).

Voorts is de redactie altijd bereid U bij te staan, onder andere bij het verzamelen van literatuur- en archiefgegevens.

Aanwijzingen bij het maken van illustraties

Pentekeningen met Oost-Indische inkt op wit papier of transparant. Bij voorkeur ongeveer 1,5 tot 2 maal de grootte waarop ze afgedrukt moeten worden.

Overtredingen van de Vogelwet, Jachtwet en de Natuurbeschermingswet

Deze kunnen gemeld worden aan de heer P. Brugman, Regt.Stoottroepenstraat 14, 5431 TA Cuyk, tel. 08850-15901 (Controleur Vogelwet). Strafbare feiten die direct of indirect te maken hebben met de bescherming van de natuur (Jachtwet, Vogelwet, Visserijwet, Natuurbeschermingswet e.d.) kunnen uiteraard gemeld worden bij de plaatselijke politie, maar ook bij de gespecialiseerde Veldpolitie. Telefoonnummers van de meldkamers van de Veldpolitie: Gelderland 055-664455, Noord-Brabant 04116-72189 (bij geen gehoor Piet Bouten 04113-2102), Limburg 04746-1370.

Dood gevonden vogels

Deze kunnen voor onderzoek ingezonden worden naar het Centraal diegeneeskundig Instituut, met name wanneer de omstandigheden verdacht zijn. Verkeers-, olie-slachtoffers e.d. worden niet onderzocht. Adres: C.D.I. afd. B.P., Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad, tel. 03200-73911.

Ringen

Wanneer U een ring vindt of bij een vogel afleest kunt U de ring of cijfercombinatie opsturen naar: Vogeltrekstation, Antwoordnummer 341, 6660 VE Heteren. Bij dit station kunt U ook speciale formulieren voor het insturen opvragen. Zowel binnenlandse- als buitenlandse ringen worden verwerkt.

jaargang 15   nummer 2

INHOUD

Veldwaarnemingen jan.-mrt 1989	50
Een gebiedsbeschrijving en wintervogel- telling rond de Kraayenbergse Plassen in de winter 1985/86	54
Verschillen in broedgedrag tussen stads- en plattelandseksters	68
Steltlopers in de Kraayenbergse Plassen, 1987	79

AGENDA

7 sept. 20.00 zaal N5 Wiskunde & Nat.Wet.
Heyendaalseweg, Nijmegen
Algemene Ledenvergadering